

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

**dokonanej w dniach 17 – 18 stycznia 2014 r. na kierunku *finanse i rachunkowość*
prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych realizowanych
na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim
na Wydziale Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Marek Lisiński – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Tadeusz Kufel - członek PKA
- prof. dr hab. Jerzy Węclawski – ekspert PKA
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA – ekspert formalno-prawny
- Milena Tarasiuk – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza na kierunku *finanse i rachunkowość* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawy prawne oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę*

1.1).

Kierunek *finanse i rachunkowość* jest jednym z 6 kierunków prowadzonych na Wydziale Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza. Kształcenie na tym kierunku prowadzone jest od roku 2010.

Procedura związana z utworzeniem na Wydziale Zarządzania i Marketingu kierunku *finanse i rachunkowość* pojawiła się na początku 2010 r. Rada Wydziału przedstawiła – zgodnie z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statutu Uczelni – wniosek do Senatu Uczelni w sprawie utworzenia studiów na ocenianym kierunku studiów. Senat utworzył Uchwałą Nr 8/2010 z dnia 25 marca 2010 r. na Wydziale Zarządzania i Marketingu studia pierwszego stopnia na kierunku *finanse i rachunkowość* realizowane w formie

stacjonarnej i niestacjonarnej. W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału oraz Senatu wraz z listami obecności w powyższej sprawie. W posiedzeniach tych organów brali udział tylko interesariusze wewnętrzni. Usytuowanie w/w kierunku na tym Wydziale było uzasadnione również posiadaniem odpowiedniej kadry naukowo-dydaktycznej.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału oraz Senatu wraz z listami obecności w powyższej sprawie. W posiedzeniach tych organów brali udział tylko interesariusze wewnętrzni.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Senat.

Strategia Politechniki Rzeszowskiej została zatwierdzona Uchwałą Senatu nr 44/2009 z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej na lata 2010-2020. W dokumencie tym zatwierdzona została jednocześnie misja Uczelni.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu wraz z listami obecności w powyższej sprawie.

Władze Wydziału nie przedstawiły jednolitego tekstu Strategii Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej.

Członkom zespołu wizytującego PKA udostępniono dwa dokumenty. Są to: „Strategia rozwoju Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza na lata 2010 – 2020” oraz „Perspektywy rozwoju politechniki rzeszowskiej w latach 2011 – 2012” autorstwa Prorektora ds. rozwoju Politechniki Rzeszowskiej. Nie mają one jednak charakteru oficjalnych dokumentów określających priorytety rozwoju Politechniki. Są wewnętrznymi opracowaniami Władz Szkoły o charakterze informacyjno-promocyjnym.

Treść raportu samooceny w zakresie scharakteryzowanej tam koncepcji kształcenia, a także przygotowana i udostępniona w trakcie oceny jakości kształcenia informacja dotycząca usytuowania i roli kierunku *finanse i rachunkowość* na Wydziale Zarządzania opisują jego tożsamość. Nie można jednak dokonać jej oceny brak jest, bowiem obiektu odniesienia. W ocenie jakości kształcenia jest nim misja i strategia szkoły.

Biorąc pod uwagę powyższe nie jest, możliwa analiza i ocena koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* w kontekście jej zgodności misją i strategią Uczelni.

Reasumując ocena koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* w kontekście treści misji i strategii Uczelni nie jest możliwa.

Na Wydziale opracowano misję i strategię przyjęte Uchwałą RW nr 18/2009 z dnia 8 kwietnia 2009 r. w sprawie zatwierdzenia misji i kierunków działań strategicznych. Uchwała ta obejmuje misję Wydziału oraz jej strategię na lata 2010 – 2013.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału wraz z listami obecności, także z posiedzenia, na którym przyjęto Uchwałą nr 18/2009 z dnia 8 kwietnia 2009 r.

Misja i strategia Uczelni i Wydziału zostały zatwierdzone w roku 2009 r., a zatem już po decyzji w sprawie utworzenia kierunku *finanse i rachunkowość*. Utworzenie tego kierunku nie znajduje się, więc ani w misji ani w strategii Uczelni i Wydziału.

W związku z zakończeniem obowiązywania strategii Wydziału (obowiązywała do końca roku 2013) Rada Wydziału Uchwałą nr 1/2014 z dnia 15 stycznia 2014 roku, w sprawie zmiany misji i strategii Wydziału Zarządzania dokonała jej nowelizacji. Zmiana ta objęła wyłącznie preambułę misji, wskazując cztery wartości – etos, kreatywność, odpowiedzialność i nowoczesność za podstawowe wyznaczniki i przesłanki jej funkcjonowania.

Oceniając ten dokument i jego treść można stwierdzić, że Wydział Zarządzania nie posiada strategii rozwoju.

Takie stwierdzenia potwierdzają dokumenty przedłożone przez Władze Wydziału. Zespołowi wizytującemu udostępniono pisma Dziekana Wydziału z dnia 6 listopada adresowane do pełnomocników - ds. Zarządzania Jakością, Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Projektów Rozwojowych i Komercjalizacji Badań w sprawie podjęcia prac nad przygotowaniem Strategii Wydziału Zarządzania na lata 2014 – 2020.

Równocześnie przekazano zespołowi Protokół z posiedzenia Kolegium Dziekana w rozszerzonym składzie z dnia 17 stycznia 2013 r, na którym omawiano kwestie dotyczące założeń i realizacji harmonogramu prac nad Strategią Wydziału. Przedmiotem szczegółowej analizy były takie zagadnienia jak analiza otoczenia zewnętrznego Wydziału oraz jego potencjału.

Zespół zapoznał się również ze szczegółowym harmonogramem prac nad strategią. Z jego analizy wynika, że strategia Wydziału, rozpisana na szereg działań szczegółowych, ma być przygotowana na dzień 14.10. 2014 roku.

Podobnie jak to stwierdziliśmy wyżej raport samooceny oraz informacja dotycząca usytuowania i roli kierunku *finanse i rachunkowość* na Wydziale Zarządzania zawierają opis koncepcji kształcenia. Ich ocena w kontekście misji i strategii Wydziału nie jest możliwa, z powodów wskazanych wyżej.

Ocena koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* w kontekście treści misji i strategii Wydziału Zarządzania nie jest możliwa.

W raporcie samooceny brak jednoznacznych informacji dotyczących opisu różnorodności czy innowacyjności oferty kształcenia czy możliwości jej elastycznego kształtowania. Z analizy struktury programu i procesu kształcenia a także informacji opisujących koncepcję kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* wynika, że oferta kształcenia jest stale aktualizowana i to w stosunku do całego kierunku, ale także specjalności oraz treści kształcenia. Zapewnia to możliwość uzyskania przez studentów unikatowych kwalifikacji, dających gwarancję sukcesu na współczesnym rynku pracy.

Politechnika, mając na uwadze swój potencjał naukowy, dydaktyczny i organizacyjny, jest gotowa, w przypadku zainteresowania studentów wyborem określonych specjalności, dostosować program kształcenia do ich oczekiwań. Potwierdza to elastyczność kształcenia.

Oceniając ofertę kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*, należy stwierdzić, że nie charakteryzuje się ona dużą innowacyjnością czy różnorodnością. To ma również konsekwencje dla elastyczności kształcenia, którą jednak można ocenić zdecydowanie wyżej.

Ocena tego kryterium oceny jakości kształcenia nie wypada zadowalająco.

1.2).

Koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* powstała na skutek szeroko pojętej analizy otoczenia. Była rezultatem dyskusji, która objęła zarówno interesariuszy wewnętrznych jak i zewnętrznych.

Studenci jako interesariusze wewnętrzni biorą formalny udział w procesie ustalania koncepcji kształcenia, poprzez każdorazowe opiniowanie planów studiów i programów kształcenia, co potwierdzono na podstawie analizy dokumentów przedłożonych podczas wizytacji. Należy, zatem uznać, że wymóg opiniowania planów studiów i programów kształcenia wynikający z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) jest spełniony.

Ponadto przedstawiciele samorządu studenckiego jako członkowie Wydziałowej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, opiniują wszelkie zmiany w przedmiotach i efektach kształcenia.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu oraz Rady Wydziału wraz z listami obecności w powyższych sprawach. Potwierdzają one podane powyżej stwierdzenia.

Studenci mają również możliwość merytorycznego wypowiedzenia się o koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku. Organizowane są cykliczne spotkania dziekanów ze starostami poszczególnych roczników studiów (protokoły wraz z listami obecności do udostępniono do wglądu), które odbywają się przynajmniej raz w semestrze. Obejmują one problematykę planów studiów, planów specjalności, kształcenia w zakresie języków obcych, zasad odbywania praktyk studenckich i weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych podczas praktyki, a także zasad finansowania działalności kół naukowych, przygotowania publikacji naukowych, zasad przyznawania pomocy materialnej, możliwości odbywania stażu w Katedrach na Wydziale.

Należy również odnotować fakt, że Wydziałowy samorząd studencki opiniował plan i program studiów na kierunku *finanse i rachunkowość* oraz w istotny sposób wpłynął na zmianę jednej ze specjalności na tym kierunku (zmiana dotyczyła nazwy oraz treści kształcenia specjalności, która obecnie nazywa się *Bankowość i rynki kapitałowe*, a poprzednio nazywała się *Finanse przedsiębiorstw*).

Drugim źródłem informacji o koncepcji kształcenia są opinie pracowników, jako interesariuszy wewnętrznych. Pracownicy brali udział w procesie kształtowania koncepcji kształcenia współuczestnicząc, między innymi, w organizowanych spotkaniach władz Wydziału ze wszystkimi pracownikami, które odbywają przynajmniej raz w roku akademickim. Ich przedmiotem jest przedstawienie przez Dziekana sprawozdania z działalności dydaktycznej oraz naukowo-badawczej, w tym ocena realizacji efektów kształcenia i zasad ich weryfikacji, efektywności procedury antyplagiatowej, zgodności tematów prac dyplomowych z kierunkiem studiów, polityka kadrowa, rozwój naukowy, zgodność badań naukowych z realizowanymi kierunkami studiów. Innym sposobem pozyskiwania informacji na temat koncepcji kształcenia są spotkania kolegium dziekańskiego z pracownikami Katedr/Zakładów Wydziału. Mają one na celu dokonanie oceny kształcenia w ramach specjalności realizowanych na poszczególnych kierunkach studiów. Władze Wydziału spotykają się także i to cyklicznie z pracownikami Studium Języków Obcych oraz pracownikami administracyjnymi.

W procesie kształtowania koncepcji kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* wzięli także udział interesariusze zewnętrzni. Do najważniejszych interesariuszy zewnętrznych współpracujących z władzami Wydziału w procesie określania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia należą:

- Podkarpacki Klub Biznesu,
- ReVision sp. z o. o. s. k. – biuro rachunkowe oraz kancelaria biegłych rewidentów,
- Centrum Usług Finansowych ACP Pharma,
- Bank PKO S.A.,
- Bank BZ WBK,
- Polimarki sp. z o.o.,
- Marma S.A.,
- Nowy Styl Group.

Już w roku 2007 r. Wydział Zarządzania zwrócił się do Podkarpackiego Klubu Biznesu (PKB, zrzesza ok. 140 dużych i średnich przedsiębiorstw z terenu południowo-wschodniej

Polski) z prośbą o merytoryczne wsparcie przy konstruowaniu planu studiów. Członkowie zespołu oceniającego PKB dokonali konsultacji programu studiów z przedstawicielami środowiska pracodawców celem wyjaśnienia wszelkich wątpliwości. Koncepcja planów i programów studiów była opracowywana przez dłuższy czas. Podstawą, która narzucała pewne ramy, ale i ograniczenia były standardy kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. PKB na przełomie roku 2009/2010 wykorzystując opinie swoich członków pozytywnie zaopiniował plan i programu studiów na kierunku *finanse i rachunkowość*. Ponadto, w toku ostatnich kilkunastu miesięcy dokonano licznych konsultacji z indywidualnymi przedsiębiorcami. Efekty kształcenia na specjalności *Bankowość i rynki kapitałowe* były konsultowane z interesariuszami zewnętrznymi, co doprowadziło w ko sekwencji do pozytywnej opinii istotnego interesariusza zewnętrznego jakim jest Bank PKO S.A.

Kolejną inicjatywą doskonalenia koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* jest Rada Biznesu działająca przy Wydziale Zarządzania. Kolegium to powołane zostało dzięki aktywności władz diekańskich w 2012 r. Zrzesza liderów biznesu działających głównie w regionie podkarpackim. Podstawowym celem Rady Biznesu jest ukształtowanie platformy doradczej w zakresie tworzenia wysokiej jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*, unowocześniania procesów dydaktycznych, uaktywnienia kontaktów biznesowych, komercjalizacji badań oraz inicjowania działalności promocyjno-marketingowej. Rada Biznesu ma za zadanie usprawnianie wymiany doświadczeń pomiędzy teoretykami i praktykami zarządzania. Wpływa ona na polepszenie jakości bazy naukowej i dydaktycznej, wspiera inicjatywy studenckie oraz organizację większej ilości praktyk zawodowych, prowadzi do efektywniejszego wykorzystania posiadanych zasobów i potencjału przez środowisko akademickie oraz przedstawicieli sektora przedsiębiorstw. Przedstawiciel Rady Biznesu jest stałym członkiem Wydziałowej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia.

Władze Wydziału przedstawiły dokumenty potwierdzające konsultowanie koncepcji kształcenia przez interesariuszy zewnętrznych.

Do najważniejszych efektów udziału interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie określania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* zaliczyć można:

- opracowanie koncepcji kształcenia oraz planów i programów studiów przed uruchomieniem kierunku,
- pomoc merytoryczna w ustaleniu efektów kształcenia wg Krajowych Ram Kwalifikacji,
- konsultacje przy tworzeniu nowego bloku przedmiotów do wyboru,
- przesunięcie okresu rozpoczęcia nauki języka obcego z semestru 3 na semestr

Oceniając podejmowane na kierunku *finanse i rachunkowość* działania zmierzające do ustalenia koncepcji kształcenia, w tym celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych należy stwierdzić, że choć były prowadzone, nie miały one powszechnego i systemowego charakteru. Troską władz Wydziału powinno być, i to w nieodległej przyszłości, sformalizowanie tych działań i nadanie im cech kompleksowości.

Oceniając to kryterium należy stwierdzić, że Wydział Zarządzania prowadzi sformalizowane, ale niesystematyczne działania dotyczące udziału interesariuszy zewnętrznych w tworzeniu koncepcji kształcenia. Ich udział w określaniu celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju kierunku uznać należy za znaczący. Wykorzystanie interesariuszy wewnętrznych, zwłaszcza studentów, co stwierdzono powyżej, ocenić można jako w pełni. Kadra akademicka uczestniczy w budowaniu programowej koncepcji

kształcenia, specjalności kształcenia zarówno przy inicjowaniu nowych rozwiązań jak i opiniowaniu poprzez Radę Wydziału corocznych przeglądów programowych.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: *znacząco*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1.1) Władze Wydziału nie przedstawiły jednolitego tekstu Strategii Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej. Biorąc pod uwagę powyższe nie jest, możliwa analiza i ocena koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* w kontekście jej zgodności misją i strategią Uczelni.

Z analizy przedłożonej dokumentacji można stwierdzić, że Wydział Zarządzania nie posiada swej strategii rozwoju. Podjęte przez władze Wydziału działania w tym zakresie stanowią, że strategia Wydziału ma być przygotowana na dzień 14.10. 2014 roku. Z tego powodu nie jest możliwa ocena, przyjętej i realizowanej koncepcji kształcenia, w kontekście strategii Wydziału.

1.2) Wydział Zarządzania prowadzi sformalizowane, ale niesystematyczne działania dotyczące udziału interesariuszy zewnętrznych w tworzeniu koncepcji kształcenia. Ich udział w określaniu celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju kierunku uznać należy za znaczący. Wykorzystanie interesariuszy wewnętrznych, zwłaszcza studentów, ocenić można jako w pełni. Kadra akademicka uczestniczy w budowaniu programowej koncepcji kształcenia, specjalności kształcenia zarówno przy inicjowaniu nowych rozwiązań jak i opiniowaniu poprzez Radę Wydziału corocznych przeglądów programowych.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1).

Cele kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Zarządzania zostały określone w ramach koncepcji ujętej w Strategii Wydziału na lata 2012-2013. Cele kształcenia wskazują na dążenie do przygotowania absolwentów do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym w wymiarze lokalnym i krajowym. Proces edukacyjny zmierza także do wychowania studentów w duchu poszanowania praw człowieka, patriotyzmu, wrażliwości na losy społeczeństwa, szacunku dla państwa i obywateli, tolerancji, odpowiedzialności i rzetelności w wykonywaniu swoich obowiązków. Koncepcja kształcenia podlega okresowej aktualizacji wynikającej z działań podejmowanych przez Wydział dla rozwoju kształcenia, a w szczególności zapewnienia absolwentom kwalifikacji dających gwarancję sukcesu na zmieniającym się rynku pracy. Realizacja celów kształcenia następuje przez wyposażenie absolwenta w odpowiedni zasób wiedzy oraz ukształtowanie jego umiejętności i kompetencji społecznych. Znalazło to swój wyraz w sformułowaniu efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów.

Kierunek kształcenia *finanse i rachunkowość* prowadzony na Wydziale Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej realizowany jest w ramach ogólnoakademickiego profilu kształcenia. Został on przez Uczelnię przyporządkowany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych oraz dyscyplinę finanse i rachunkowość. Należy zwrócić uwagę, że taka dyscyplina nie istnieje i prawidłowe określenie to dyscyplina finanse.

Analizując specyficzne i szczegółowe efektów kształcenia dla ocenianego kierunku kształcenia można stwierdzić, że odpowiadają one wymaganiom w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie finanse, ekonomia i nauki o zarządzaniu.

W toku wizytacji, po wskazaniu tej niesprawności, Władze Wydziału szybko podjęły działania doskonalące. Przesłały Zespołowi Oceniającemu Uchwałę Rady Wydziału Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej (nr 2/2014 z dnia 22 stycznia 2014) w sprawie określenia dyscypliny wiodącej i dyscyplin uzupełniających w ramach, których realizowane są efekty kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. W Uchwale tej efekty te wpisuje się do dyscypliny finanse jako dyscypliny wiodącej oraz ekonomii i nauk o zarządzaniu jako dyscyplin uzupełniających.

Jednocześnie władze Wydziału Zarządzania przesłały Uchwałę Senatu Politechniki Rzeszowskiej (nr 12/2014 z dnia 28 stycznia 2014 roku) w sprawie zmiany uchwały nr 37/2012 w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów pierwszego i drugiego stopnia prowadzonych na Wydziale zarządzania. Treść tej Uchwały jest identyczna z treścią Uchwały Rady Wydziału i potwierdza wpisanie kierunku *finanse i rachunkowość* do dyscypliny finanse jako dyscypliny wiodącej oraz ekonomii i nauko o zarządzaniu jako dyscyplin uzupełniających.

Dla kierunku studiów *finanse i rachunkowość* prowadzonych na poziomie studiów pierwszego stopnia przyjęto 14 efektów kierunkowych w zakresie wiedzy, 18 w zakresie umiejętności oraz 7 w zakresie kompetencji społecznych. W dwóch pierwszych zakresach efekty kształcenia zostały, zatem opracowane bardziej szczegółowo niż efekty dla nauk społecznych. Tworząc efekty kierunkowe Uczelnia zastosowała w każdym z zakresów, tj. wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, odniesienia do wszystkich efektów obszarowych. Dla poszczególnych efektów kierunkowych liczba odniesień jest przy tym zróżnicowana i wynosi od jednego do nawet dziewięciu. Zarówno sformułowanie efektów kierunkowych, jak i wskazanie odniesień do efektów obszarowych są prawidłowe z punktu widzenia merytorycznego zakresu kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Kierunkowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały określone zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2.11.2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr. 253, poz. 1520).

Szczegółowe cele kształcenia zostały określone w sylabusach przedmiotów. Mają one formę jednego zdania wskazującego na główne zamierzenie edukacyjne związane z danym przedmiotem. Sylabusy zawierają także szczegółowe efekty kształcenia. Liczba tych efektów wynosi od dwóch do sześciu, bez ich podziału na efekty odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Mała liczba efektów dla niektórych przedmiotów nie pozwala na właściwe ujęcie założeń w zakresie rezultatów procesu kształcenia. Przykładowo dla przedmiotu Analiza opłacalności inwestycji składającego się z 15 godzin wykładu i 15 godzin ćwiczeń sformułowano tylko dwa efekty szczegółowe, obydwie w zakresie umiejętności. Także dla przedmiotu Rynki finansowe mającego bardzo duży wymiar 30 godzin wykładu i 30 ćwiczeń sformułowano jedynie trzy efekty z zakresu umiejętności, chociaż treści programowe wskazują, że wykład zawiera znaczny zakres wiedzy o charakterze podstawowym. Efekty szczegółowe zostały określone w odniesieniu do wielu przedmiotów w sposób skrótowy. Ich analiza wskazuje także, że nie zawsze jest zachowana spójność efektów szczegółowych z efektami kierunkowymi przyjętymi dla ocenianego kierunku studiów. Na przykład do efektu kierunkowego K_W001 przyporządkowano w szczególności efekt szczegółowy MEK1018 z Historii gospodarczej „potrafi analizować przebieg ...” bądź MEK1751 z Prawa gospodarczego „umiejętność dokonywania ...”. Są to efekty szczegółowe z zakresu umiejętności a nie wiedzy.

Należy, zatem stwierdzić, że szczegółowe efekty kształcenia nie zostały opracowane w sposób w pełni poprawny z uwagi na trzy elementy:

- brak podziału na efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych;
- małą liczbę efektów szczegółowych dla niektórych przedmiotów;
- zastrzeżenia, co do prawidłowości określenia treści niektórych efektów szczegółowych.

Przyjęte dla ocenianego kierunku studiów cele kształcenia oraz specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia, z powyższymi zastrzeżeniami, są ogólnie zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz z koncepcją rozwoju kierunku. Nie w pełni została zapewniona odpowiednia spójność specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia. Zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych ujęty w programie kształcenia ocenianego kierunku studiów odpowiada wymogom w zakresie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie finanse i dyscyplinach pokrewnych – ekonomii i nauk o zarządzaniu.

Dla ocenianego kierunku studiów została opracowana matryca efektów kształcenia. Zawiera ona kierunkowe efekty kształcenia, ze wskazaniem ich odniesień do efektów obszarowych oraz określenie, jakie efekty kierunkowe realizowane są w ramach poszczególnych przedmiotów. Matryca efektów kształcenia została opracowana z uwzględnieniem podziału na efekty kierunkowe odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Z drugiej strony dla każdego przedmiotu ujętego w matrycy określono w ramach, jakiej formy zajęć (wykład, ćwiczenia, laboratorium) realizowany jest dany efekt kształcenia. W matrycy dostępnej w uczelnianym systemie KRK przyporządkowanie efektów kształcenia do poszczególnych przedmiotów i form zajęć zostało oznaczone z uwzględnieniem siły powiązania w skali trzystopniowej. Matryca efektów kształcenia została opracowana w sposób prawidłowy i w sposób przejrzysty wskazuje, jakie efekty realizowane są w ramach określonego przedmiotu.

Cele i szczegółowe efekty kształcenia określone zostały w sylabusach przedmiotów. Obejmują one wszystkie przedmioty, w tym praktyki zawodowe i seminaria dyplomowe. Treści kształcenia ujęte w sylabusach pozwalają na realizację celów i efektów szczegółowych. Nie określono jednak w większości przypadków metod dydaktycznych stosowanych w ramach poszczególnych przedmiotów, a podano jedynie formy realizacji zajęć. Ogranicza to do pewnego stopnia możliwość oceny realizacji zamierzeń dydaktycznych związanych z przedmiotem. Jedynie w odniesieniu do niektórych przedmiotów i ujętych w sylabusach efektów szczegółowych wskazano jako metody dydaktyczne: dyskusję problemową, realizację zleconego zadania, ćwiczenia rachunkowe, studium przypadku, projekt indywidualny bądź zespołowy, odgrywanie ról. Zdecydowanie dominują określenia: wykład, ćwiczenia problemowe, ćwiczenia rachunkowe, co jest zbyt ogólnym określeniem.

Analiza matrycy efektów kształcenia oraz sylabusów przedmiotów wskazuje, że Uczelnia zapewniła na ocenianym kierunku studiów możliwość osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, w tym praktyk zawodowych.

Uczelnia zapewnia dostęp do informacji na temat oferty kształcenia, stosowanych procedur i obowiązujących regulaminów, planowanych efektów kształcenia poprzez USOSweb, uczelniany system KRK, tablice informacyjne i informatory. Pełny dostęp do informacji o programach studiów, efektach kształcenia, organizacji i procedurach studiów zapewniany jest na stronach internetowych wydziałów. Karty przedmiotów (modułów) zamieszczone są natomiast na stronach internetowych katedr i zakładów. Odpowiednie informacje związane z programem i tokiem studiów można także uzyskać w sekretariatach jednostek organizacyjnych.

Można, zatem stwierdzić, że Uczelnia zapewnia w odpowiednim zakresie dostęp do informacji na temat założonych dla danego kierunku studiów efektów kształcenia.

Zgodnie z planem studiów dla kierunku *finanse i rachunkowość* studenci pierwszego stopnia zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych zobowiązani, są odbyć praktyki w okresie wakacji po czwartym semestrze w wymiarze 4 tygodni. Studenci za zgodą Dziekana mogą odbywać praktyki w czasie roku akademickiego, jednak odbywanie praktyki studenckiej w trakcie semestru nie jest podstawą usprawiedliwienia nieobecności na zajęciach, ani też nie zwalnia studenta z obowiązku zaliczania zajęć objętych planem studiów.

Podstawą zaliczenia praktyk programowych jest nabycie podczas ich trwania wybranych umiejętności praktycznych wskazanych w ramowym programie praktyk zgodnym z kierunkiem studiów. Praca zawodowa, staż, wolontariat w uprawnionych instytucjach lub praktyka odbyta indywidualnie przez studenta, a także samodzielnie wykonywana działalność gospodarcza mogą być potraktowane na równi z odbyciem praktyki. W celu uznania ich jako ekwiwalentu praktyki, student powinien wystąpić do Dziekana ze stosownym wnioskiem, dołączając odpowiednie zaświadczenie. Podstawą zwolnienia z obowiązku odbycia praktyki jest uzyskanie praktycznych umiejętności, jakie nabywane są w okresie praktyki. W przypadku uzasadnionych wątpliwości, co do zgodności wykonywanej pracy zawodowej z profilem kształcenia, Dziekan może odmówić zgody na jej zaliczenie na poczet praktyki, a student powinien odbyć praktykę na zasadach ogólnych.

Celem praktyk studenckich jest poznanie przez studentów specyfiki pracy na różnych stanowiskach, w różnych branżach merytorycznie związanych z kierunkiem studiów. Należy podkreślić, iż podstawowym zadaniem praktyk jest wykształcenie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy teoretycznej zdobytej na studiach, a także poznanie praktycznych zagadnień związanych z pracą na stanowiskach zgodnych z wybraną specjalnością, rozwijanie umiejętności poruszania się na rynku pracy oraz nawiązanie kontaktów zawodowych.

Studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA pozytywnie ocenili zakres merytoryczny praktyk, podkreślali, iż podczas odbywania praktyk mieli możliwość nabycia praktycznych umiejętności przydatnych w pracy zawodowej, a nawet sprecyzowanie preferencji zawodowych lub zebrania materiałów do pracy dyplomowej. System odbywania praktyk należy ocenić pozytywnie.

Zgodnie z informacją przekazaną przez studentów podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, każdorazowo podczas pierwszych zajęć dydaktycznych w semestrze, prowadzący zajęcia przedstawiają informacje, jakie wymagania należy spełnić, aby uzyskać właściwą ocenę z przedmiotu. Informacje w tym zakresie znajdują się także w kartach opisu przedmiotów, dostępnych w systemie elektronicznym Wirtualna Uczelnia. Stosowany system dostępności informacji dotyczących efektów kształcenia ocenić należy pozytywnie.

2.2).

Opis efektów kształcenia zawarty w macyzy efektów kształcenia i w sylabusach przedmiotów (określonych jako Podstawowe informacje o module) wykazują pewne różnice. W macyzy przedmioty realizowane w ramach ocenianego kierunku studiów zostały pogrupowane w moduły kształcenia ogólnego, kształcenia podstawowego, kształcenia kierunkowego, kształcenia pozostałego, kształcenia dyplomowego oraz praktyki, kształcenia specjalizacyjnego i specjalnościowego, specjalności. Natomiast w sylabusach jako moduły określone zostały poszczególne przedmioty. Nazewnictwo takie wynika jednak z regulacji zawartych w Regulaminie studiów Politechniki Rzeszowskiej. Taki brak konsekwencji w nazewnictwie i strukturze programu kształcenia może prowadzić do niezrozumienia podziałów i ogranicza przejrzystość opisu. Poza tymi uwagami o charakterze porządkującym należy uznać, że podane w sylabusach przedmiotów szczegółowe cele i efekty kształcenia oraz treści kształcenia zostały sformułowane zasadniczo w sposób merytorycznie poprawny. Zastrzeżenie budzi jednak wskazany już powyżej brak podziału efektów kształcenia na odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz brak odniesienia

efektów szczegółowych do efektów kierunkowych. Stanowi to niewątpliwie czynnik utrudniający stworzenie przejrzystego systemu weryfikacji efektów kształcenia.

Studenci wiedzą, czym są efekty kształcenia oraz jakie efekty przewidziane są dla ocenianego kierunku. System weryfikacji określonych efektów kształcenia zdaniem studentów jest odpowiednio dopasowany do treści poszczególnych przedmiotów i sposobu prowadzenia zajęć.

2.3)

System weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów ma charakter kompleksowy i obejmuje wszystkie etapy procesu kształcenia, tj. poszczególne przedmioty, semestry, lata studiów oraz całe studia.

Podstawowym etapem weryfikacji realizacji efektów kształcenia jest zaliczanie poszczególnych przedmiotów wchodzących w skład programu kształcenia. Sylabusy przedmiotów ocenianego kierunku studiów zawierają określenie wymagań wstępnych w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych związanych z przystąpieniem studenta do realizacji danego przedmiotu. Szczegółowe efekty kształcenia dla przedmiotów nie zostały formalnie podzielone na odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. O tym, do którego z tych trzech zakresów odnosi się efekt można wnioskować na podstawie jego treści.

System weryfikacji efektów kształcenia określony jest w Regulaminie studiów przyjętym Uchwałą Nr 19/2012 Senatu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu studiów wyższych na Politechnice Rzeszowskiej. Regulamin ten wszedł w życie z dniem 1 października 2012 r. Jako podstawowy okres zaliczeniowy został przyjęty zgodnie z Regulaminem studiów semestr. Przewiduje on obowiązkowy udział w zajęciach, określa formy sprawdzania poziomu osiągniętych przez studenta efektów kształcenia dla modułów (egzaminy i zaliczenia). Zaliczeniu podlegają wszystkie formy zajęć dydaktycznych. Regulamin określa, że dla uzyskania pozytywnej oceny końcowej dla modułu konieczne jest osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia w stopniu co najmniej dostatecznym. Warunkiem zaliczenia semestru jest zaliczenie wszystkich modułów kształcenia objętych planem studiów oraz uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS.

Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie zaliczenia wszystkich modułów kształcenia oraz uzyskanie, co najmniej dostatecznej ocen z pracy dyplomowej. Ukończenie studiów następuje po złożeniu egzaminu z wynikiem pozytywnym.

Na podstawie przeprowadzonej powyżej analizy stosowanych w Uczelni rozwiązań należy stwierdzić, że systemem weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) oraz wszystkie etapy kształcenia.

Podstawowym etapem procesu kształcenia, na którym następuje pomiar i ocena efektów kształcenia jest realizacja poszczególnych przedmiotów ujętych w programie kształcenia. Dla każdego szczegółowego efektu kształcenia podany został sposób weryfikacji jego realizacji. Najczęściej stosowane są kolokwia, zaliczenia pisemne, egzaminy pisemne, w tym testowe. W odniesieniu do części przedmiotów stosowane są także prezentacje projektu, obserwacja wykonawstwa, zaliczenia ustne, raport pisemny. Formy sprawdzania realizacji efektów kształcenia są prawidłowo dobrane do poszczególnych przedmiotów i stwarzają możliwość weryfikacji przewidzianych dla nich wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Sylabusy przedmiotów określają także sposób wystawiania oceny podsumowującej. W przypadku, gdy przedmiot realizowany jest zarówno w formie wykładu,

jak i ćwiczeń ocena końcowa wystawiana jest jako suma pozytywnych ocen ważonych ze sprawdzianów przewidzianych dla obydwu form bądź jako ocena końcowa z egzaminu.

Proces dyplomowania został uregulowany w Regulaminie studiów. Ocena efektów kształcenia odnoszących się do seminarium dyplomowego następuje zgodnie z sylabusem tego przedmiotu na podstawie oceny aktywności w ramach dyskusji oraz oceny stopnia zaawansowania pracy dyplomowej. Na ocenianym kierunku studiów Regulamin przewiduje obowiązek przygotowania pracy dyplomowej. Praca jest przygotowywana pod kierunkiem nauczyciela akademickiego, który posiada tytuł naukowy bądź stopień naukowy. Oceny pracy dyplomowej dokonuje opiekun i jeden recenzent wyznaczony przez dziekana. Egzamin dyplomowy składa się z dwóch części: prezentacji pracy dyplomowej i dyskusji nad nią oraz sprawdzenia poziomu wiedzy z zakresu kierunku kształcenia. Studenci mają udostępnione 90 zagadnień, z zakresu, których sformułowane są pytania na egzaminie dyplomowym. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją powoływaną przez dziekana w skład, której wchodzi przewodniczący, promotor i recenzent. Wynik egzaminu dyplomowego jest obliczany jako średnia arytmetyczna ocen z obu części egzaminu. Ostateczny wynik ze studiów obliczany jest jako średnia ważona wyników uzyskanych z poszczególnych przedmiotów w trakcie studiów (waga 0,6), oceny z pracy dyplomowej (waga 0,3) oraz oceny z egzaminu dyplomowego (waga 0,1). Przypisanie stosunkowo wysokiej wagi do pracy dyplomowej jest zasadne i podkreśla jej duży udział w realizacji efektów kształcenia. Takie zasady odnoszące się do procesu dyplomowania są prawidłowe i pozwalają na realizację efektów kształcenia związanych z tą formą kształcenia.

Wymagania związane z realizacją efektów kształcenia zostały określone w Regulaminie studiów oraz w sylabusach przedmiotów (modułów). Regulamin studiów wprowadza obowiązek zaliczenia wszystkich modułów objętych planem studiów, określa jako formy weryfikacji efektów kształcenia egzamin i zaliczenie, określa zasady wystawiania ocen. Zaliczenie modułu jest potwierdzane w dokumentacji studenckiej. Regulamin wskazuje, że kryteria zaliczenia poszczególnych zajęć oraz warunki dopuszczenia do egzaminu w przypadku modułu kończącego się egzaminem określa jego koordynator i po zatwierdzeniu przez kierownika katedry podaje do wiadomości studentów w pierwszych dwóch tygodniach zajęć. Regulamin studiów określa także ogólne zasady zaliczania nieobecności na zajęciach, rozwiązywania spraw spornych, egzaminów poprawkowych i komisyjnych, warunkowych wpisów na następny semestr oraz powtarzania przedmiotów i semestrów. Szczegółowe sposoby weryfikacji efektów kształcenia określone są w sylabusach modułów. Podają one także sposoby wystawiania ocen składowych i oceny końcowej dla danego przedmiotu. Wszystkie te regulacje i zasady są przejrzyste i zapewniają odpowiedni poziom standaryzacji wymagań oraz obiektywizm formułowania ocen.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, dyplomy oraz karty okresowych osiągnięć studenta, a także suplementy prowadzona jest prawidłowo.

Przechowywanie efektów kształcenia. W Uczelni obowiązuje wprowadzony Zarządzeniem nr 3/2008 Rektora z dnia 30 stycznia 2008 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej Politechniki Rzeszowskiej, jednolitego rzeczowego wykazu akt Politechniki Rzeszowskiej oraz Instrukcji archiwalnej Politechniki Rzeszowskiej. Dokumenty te określają zasady postępowania, mające zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych oraz rzeczowy wykaz akt określa zasady przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych.

Po upływie okresu przechowywania akt w dziekanatach, akta przekazywane są do archiwum uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego, sporządzonego zgodnie z oznaczeniem przewidzianym w instrukcji oraz zgodnie z określonymi w niej symbolami.

Rada Wydziału – Uchwałą nr 28/2012 z dnia 13 czerwca 2012 r. wprowadziła regulamin archiwizowania dokumentacji związanej z realizacją zajęć dydaktycznych i gromadzenia dokumentacji powierzającej realizację zakładanych efektów kształcenia. Jej zasady stanowią załącznik do tej uchwały zgodnie, z którym efekty kształcenia są przechowywane u prowadzących poszczególne przedmioty nauczycieli akademickich. *Wskazane jest, aby uchwały zawierały podstawy prawne oraz informacje, od kiedy obowiązują.*

Na ocenianym kierunku studiów nie są prowadzone zajęcia z zastosowaniem techniki kształcenia na odległość.

W roku akademickim 2010/2011 odsiew studentów na ocenianym kierunku studiów wynosił 63 osoby, w roku akademickim 2011/2012 – 39 osób, a w roku 2012/2013 – 93 osoby. W tym ostatnim roku 43 osoby zostały skreślone za niezłożenie w terminie pracy dyplomowej. Głównymi przyczynami odsiewu są: brak postępów w nauce, niepodjęcie studiów, rezygnacja ze studiów, nieprzystąpienie do sesji egzaminacyjnej, niezaliczenie powtarzanych przedmiotów, brak terminowego wnoszenia opłat, niezłożenie w terminie pracy dyplomowej, przyczyny losowe.

Obsługa toku studiów na Wydziale Zarządzania prowadzona jest w systemie USOS. System ten zapewnia pełną dokumentację związaną z przebiegiem studiów. Informacje na temat stosowanych procedur i obowiązujących regulaminów dostępne są poprzez USOSweb, Prowadzący zajęcia informują dodatkowo studentów o wymaganiach odnoszących się do zaliczenia przedmiotów oraz stosowanych formach oceny aktywności i weryfikacji efektów kształcenia. Odpowiednie informacje związane z programem i tokiem studiów można także uzyskać w sekretariatach jednostek organizacyjnych. Oznacza to, że Uczelnia zapewnia odpowiedni dostęp do informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia.

2.4)

Uczelniany System Zapewnienia Jakości Kształcenia na Politechnice Rzeszowskiej przewiduje monitorowanie losów absolwentów. Jednostką właściwą w tym zakresie jest Dział Informacji, Karier i Promocji. Badaniami ankietowymi obejmowani są absolwenci po 6 miesiącach oraz 3 i 5 latach od ukończenia studiów. Celem badania opinii absolwentów jest poznanie ich opinii na temat przebiegu odbytych studiów oraz możliwości, jakie stworzyły one absolwentom na rynku pracy. Dotychczas uczelnia uzyskała zgodę od 841 absolwentów na objęcie ich badaniami. Przeprowadzono badania próbne w odniesieniu do jednego z wydziałów. Na dzień wizytacji przygotowany został projekt zarządzenia Rektora w sprawie monitorowania karier zawodowych absolwentów Politechniki Rzeszowskiej, w oparciu o które w najbliższym czasie mają być przeprowadzone badania kompleksowe na populacji wszystkich osób wyrażających zgodę w tym zakresie.

Na Wydziale Zarządzania działa Klub Absolwenta, który także prowadzi badania losów absolwentów. Prowadzi także szereg przedsięwzięć podtrzymujących kontakty z absolwentami.

Na tej podstawie należy ocenić, że na Uczelni i Wydziale wprowadzono odpowiednie procedury służące do badania losów absolwentów. Część z tych mechanizmów jest obecnie na etapie wdrażania.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

1. Tematy prac dyplomowych na ocenianym kierunku studiów są zgodne z kanonem kierunku.
2. W trakcie obrony zadawane jest tylko jedno pytanie weryfikujące wiedzę i umiejętności studenta z przedmiotów objętych programem kształcenia. Jest to często pytanie pokrywające się z problematyką pracy dyplomowej. Biorąc pod uwagę, że pozostałe dwa „pytania” na obronie to prezentacja pracy i dyskusja nad pracą, taki zakres weryfikacji efektów kształcenia jest zbyt wąski.
3. Bardzo częstym zjawiskiem jest wystawianie identycznych ocen za wszystkie elementy egzaminu dyplomowego: prezentację pracy, dyskusję nad pracą oraz odpowiedzi na pytanie. Nasuwa to wątpliwość, co do rzetelności wystawianych ocen.
4. Oceny formułowane przez promotora i recenzenta często mają charakter ogólnikowy. W odniesieniu do oceny merytorycznej zawierają opis zawartości pracy, a nie jej ocenę.
5. Występuje zjawisko jednoznacznego zawyżania ocen z prac dyplomowych, a także, a także w nieco mniejszym stopniu oceny ostatecznej ze studiów.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Cele kształcenia oraz specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia, z pewnymi zastrzeżeniami odnoszącymi się do tych ostatnich, są zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz z koncepcją rozwoju kierunku. Sformułowanie szczegółowych efektów kształcenia nie uwzględnia ich ujęcia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, co znacznie utrudnia ocenę ich spójności. Program kształcenia odpowiada wymaganiom w zakresie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie finanse, ekonomia i nauki o zarządzaniu.

2.2) Efekty kształcenia oraz treści kształcenia nie zostały sformułowane w odniesieniu do wszystkich przedmiotów w sposób merytorycznie poprawny i zrozumiały dla odbiorcy. Nie pozwalają one na stworzenie w pełni przejrzystego systemu ich weryfikacji.

2.3) Systemem weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) oraz wszystkie etapy kształcenia. Umożliwia on zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych etapach procesu kształcenia i opiera się na prawidłowych procedurach i metodach. Pewne zastrzeżenia budzi weryfikacja efektów kształcenia w ramach procesu dyplomowania, a w szczególności zakres pytań na egzaminie dyplomowym oraz wymagania odnoszące się do prac dyplomowych. Generalnie jest to jednak system przejrzysty i zapewnia obiektywizm formułowania ocen, a informacje na jego temat są dostępne dla zainteresowanych osób.

2.4) W Uczelni opracowane zostały procedury i stworzone mechanizmy dotyczące monitorowania losów absolwentów. Zrealizowano badania pilotażowe w tym zakresie.

Kryterium 3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Program kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* został odpowiednio powiązany z kierunkowymi efektami kształcenia. W matrycy efektów kształcenia wskazano, jakie ogólne efekty z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych realizowane są

w ramach danego przedmiotu. Bardziej utrudniona jest ocena realizacji efektów szczegółowych. Efekty te zostały, co prawda sformułowane w ramach sylabusów modułów (przedmiotów), ale nie wskazano podziału efektów szczegółowych na odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Analiza merytorycznych treści efektów szczegółowych pozwala jednak na stwierdzenie, że realizacja programu kształcenia pozwala na osiągnięcie założonych celów kształcenia oraz uzyskanie założonej sylwetki absolwenta.

Studia na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzone są w ramach studiów pierwszego stopnia w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Trwają one sześć semestrów. Łączny wymiar godzin zajęć dydaktycznych wynosi na studiach stacjonarnych 2100, a na studiach niestacjonarnych w zależności od specjalności 1371 i 1347. Programy studiów stacjonarnych i niestacjonarnych mają identyczną strukturę przedmiotową (na studiach niestacjonarnych nie ma jedynie wychowania fizycznego) i różnią się liczbą godzin.

Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów obejmuje 6 grup przedmiotów; ogólne, podstawowe, kierunkowe, język obcy i wychowanie fizyczne, praktykę i seminarium dyplomowe oraz przedmioty specjalizacyjne i specjalnościowe. Przedmioty ogólne w wymiarze 150 godzin na studiach stacjonarnych i 105 na niestacjonarnych obejmują przede wszystkim treści kształcenia z etyki biznesu, ochrony własności intelektualnej, psychologii, technologii informacyjnej, ale także historii gospodarczej. Przedmioty podstawowe realizowane są w odpowiednim wymiarze godzinowym (345 godzin na studiach stacjonarnych i 300 na niestacjonarnych) i zawierają klasyczny zestaw przedmiotów ekonomicznych (mikro i makroekonomia, finanse, rachunkowość), ilościowych (matematyka, statystyka i ekonometria) oraz prawo stanowiących kanon kształcenia na studiach ekonomicznych. Również przedmioty kierunkowe realizowane są w odpowiednio szerokim wymiarze godzinowym (odpowiednio 480 i 318) i uwzględniają zestaw 8 przedmiotów finansowych oraz prawo gospodarcze i matematykę finansową składających się na powszechnie przyjmowany zestaw treści merytorycznych dla kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. Język obcy realizowany jest w wymiarze 120 godzin zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Jest to wymiar czasowy pozwalający na ukształtowanie podstawowych umiejętności językowych. Na seminarium dyplomowe przewidziano dla poszczególnych form studiów odpowiednio 60 i 30 godzin. Grupa przedmiotów specjalizacyjnych obejmuje z jednej strony przedmioty podstawowe z zakresu zarządzania (podstawy zarządzania, marketing), podstawy przedsiębiorczości, jak i kilka przedmiotów pogłębiających wiedzę z zakresu finansów. Przedmioty te pozwalają na poszerzenie wiedzy i umiejętności związanych z funkcjonowaniem podmiotów gospodarczych, zwłaszcza w zakresie finansów. Dla tej grupy przedmiotów przewidziano 330 godzin zajęć na studiach stacjonarnych i 168 na niestacjonarnych.

Na kierunku *finanse i rachunkowość* realizowane są dwie specjalności: rachunkowość i podatki oraz bankowość i rynki kapitałowe. Obydwie specjalności są zgodne z kierunkiem studiów. Zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych realizowane są one w ramach relatywnie dużej liczby godzin wynoszącej odpowiednio 555 oraz 336 i 312 w zależności od specjalności. Na pierwszej ze specjalności realizowanych jest 13, a na drugiej 14 przedmiotów, każdy w dużym wymiarze czasowym. W ramach obydwu specjalności ujęte są przedmioty zapoznające studentów z możliwościami zastosowania systemów informatycznych w danej dziedzinie. Obydwie specjalności tworzą dobre podstawy do przygotowania absolwentów zgodnie z celami przyjętymi w ramach sylwetki absolwenta.

Studenci ocenianego kierunku mają możliwość wyboru specjalności oraz seminarium dyplomowego, co zapewnia realizację wymogu wyboru treści kształcenia odpowiadających, co najmniej 30 proc. punktów ECTS.

Do każdego szczegółowego efektu kształcenia ujętego w sylabusie przedmiotu została przyporządkowana forma zajęć, w jakiej odbywa się jego realizacja. Schemat sylabusu przewiduje także analogiczne przyporządkowanie metod dydaktycznych, ale dla większości przedmiotów i przypisanych dla nich efektów nie zostało to określone.

Plan studiów stacjonarnych na ocenianym kierunku przewiduje, że 44 proc. zajęć realizowanych jest w formie wykładów, a pozostałe w formie ćwiczeń, laboratoriów, lektoratów oraz seminariów. Na studiach niestacjonarnych wskaźnik ten jest wyższy o kilka punktów procentowych. Zdecydowana większość zajęć obejmuje zarówno wykład, jak i formę aktywną (ćwiczenia bądź laboratorium). Należy wskazać, że zajęcia w formie laboratoriów odbywają się nie tylko dla Technologii informacyjnej, ale także 3 dalszych przedmiotów i mają łączny wymiar w zależności od specjalności na studiach stacjonarnych 90-120 godzin, a na studiach niestacjonarnych 60-75 godzin. Ogólne proporcja wykładów i form aktywnych dla całego programu kształcenia, jak i ich dobór dla poszczególnych przedmiotów są prawidłowe.

Na ocenianym kierunku studiów nie jest prowadzone kształcenie na odległość.

Jednostka prowadząca oceniany kierunek studiów określiła nakład pracy i czasu niezbędnego dla osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Kalkulacje zostały sporządzone w odniesieniu do każdej z form zajęć (wykład, ćwiczenia) oraz pozostałych elementów składowych procesu dydaktycznego (konsultacje, zaliczenie, egzamin) z podziałem na pracę przed zajęciami, w trakcie zajęć oraz po zajęciach. W Raporcie samooceny wskazano, że przy wyliczaniu liczby punktów ECTS bierze się pod uwagę godziny kontaktowe i pracę własną. Stwierdzono, że 1 punkt ECTS odpowiada średnio 25-30 godzinom pracy studenta. Kalkulacje zawarte są w kartach przedmiotów stanowiących rozwiniętą formę sylabusów. Zawierają one wszystkie niezbędne elementy procesu kształcenia.

Podstawowe regulacje związane z systemem ECTS zawarte są w Regulaminie studiów. Przewidują one, że student na studiach pierwszego stopnia musi dla ukończenia studiów uzyskać od 180 do 240 punktów ECTS, a dla ukończenia studiów drugiego stopnia od 90 do 120 punktów ECTS. Liczba punktów ECTS ujęta w programie studiów dla semestru nie może być mniejsza niż 30. Do wszystkich przedmiotów ujętych w programie kształcenia przypisane zostały punkty ECTS. Podczas egzaminów i zaliczeń wraz z oceną w tradycyjnej skali stosowanej w krajowym szkolnictwie wyższym student otrzymuje odpowiadającą jej ocenę w systemie ECTS. Student uzyskuje punkty ECTS za zaliczenie modułu kształcenia bez względu na wysokość otrzymanej oceny końcowej. Wydziałowy system ECTS zatwierdza Rada Wydziału.

Program kształcenia na studiach stacjonarnych przewiduje uzyskanie 182, a na studiach niestacjonarnych 180 punktów ECTS. W ramach pierwszej wskazanej formy studiów w semestrze trzecim i czwartym program ujmuje po 31 punktów, a w pozostałych po 30. Natomiast na studiach niestacjonarnych w każdym semestrze liczba punktów ECTS wynosi 30. Rejestracja studentów na kolejne semestry jest oparta na systemie akumulacji i transferu punktów ECTS.

Na powyższej podstawie można stwierdzić, że przyjęty w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów system punktacji ECTS jest zgodny z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania w tym zakresie.

System ECTS jest wykorzystywany w szczególności dla indywidualizacji kształcenia oraz wymiany międzynarodowej studentów. Student studiujący według indywidualnego planu studiów ma prawo do zmiany programu kształcenia w zakresie odpowiadającym 30 proc. punktów ECTS. Stwarza mu to możliwość realizacji części zajęć z przedmiotów ujętych w

programach kształcenia na innych kierunkach studiów, a w szczególności na innych wydziałach czy uczelniach. Natomiast studenci studiujący na partnerskiej uczelni krajowej czy zagranicznej muszą wykazać się uzyskaniem wymaganej dla ustalonego i zatwierdzonego przez dziekana wykazu przedmiotów. System ECTS pozwala także na studiowanie z dopuszczalnym długiem, który nie może być większy niż 8 punktów ECTS w semestrze. Ponadto studenci mogą wykorzystać 30 darmowych punktów ECTS za zajęcia samodzielnie wybrane przez studenta.

Przedstawione rozwiązania wskazują, że system ECTS stosowany w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów umożliwia określony stopień indywidualizacji procesu kształcenia, a także przenoszenie osiągnięć studentów związanych z podejmowaniem studiów na innym kierunku bądź uczelni.

Plany studiów mają analogiczny układ dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. W pierwszych dwóch semestrach realizowane są przede wszystkim treści kształcenia ogólnego oraz podstawowego. W semestrze trzecim dominują treści kierunkowe. Od semestru czwartego wprowadzane są treści przedmiotów specjalnościowych. Program studiów zapewnia odpowiednie powiązanie pomiędzy poszczególnymi przedmiotami. Znajduje to swoje odzwierciedlenie z ich sylabusach określających wymagania wstępne. Nauka języka obcego rozpoczyna się od semestru trzeciego i trwa do końca studiów. Seminarium dyplomowe odbywa się w ostatnich dwóch semestrach. Oznacza to, że sekwencja przedmiotów ujętych w planie studiów jest prawidłowa.

Na ocenianym kierunku studiów studenci, zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, zobowiązani są do odbycia praktyki zawodowej w wymiarze 4 tygodni. Praktyka odbywa się po czwartym semestrze studiów, co jest rozwiązaniem prawidłowym, gdyż pozwala wykorzystać studentom znaczny zasób wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie dwóch lat studiów.

Zasady odbywania i organizacja praktyk zawodowych zostały w sposób ogólny sformułowane w Regulaminie studiów a szczegółowo określone w kilku aktach wewnętrznych, a w szczególności:

- Zarządzeniu Nr 4/2013 Rektora PRz z dnia 23 stycznia 2013 r. w sprawie zasad organizacji praktyk dla studentów Politechniki Rzeszowskiej;
- Uchwale Senatu PRz Nr 68/2012 z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie określenia warunków zwalniania studentów z obowiązku odbycia praktyki;
- Uchwale Rady Wydziału Zarządzania nr 10/2013 z dnia 10 kwietnia 2013 r. w sprawie ustalenia ramowego programu praktyk studenckich na kierunku *finanse i rachunkowość*.

Jako cel praktyk przyjęto poznanie przez studenta specyfiki pracy na różnych stanowiskach, w różnych branżach merytorycznie powiązanych z kierunkiem studiów, wykształcenie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy teoretycznej zdobytej na studiach, poznanie praktycznych zagadnień związanych z pracą na stanowiskach zgodnych z wybraną specjalnością, weryfikacja własnych możliwości na rynku pracy, nawiązanie kontaktów zawodowych. Ten obszerny zakres celów został prawidłowo dobrany dla praktyk zawodowych na ocenianym kierunku studiów.

Studenci ocenianego kierunku studiów mają możliwość samodzielnego dokonywania wyboru miejsca praktyki kierując się swoimi planami zawodowymi. Praktyki mogą być realizowane w różnych jednostkach, ale muszą w niezbędnym zakresie zapoznawać studenta z problematyką finansów przedsiębiorstw, publicznych bądź pośredników finansowych. Przedmiot praktyki powinien przy tym odpowiadać kierunkowi studiów i zapewniać realizację celów przyjętych dla praktyki na tym kierunku. Indywidualny program praktyki jest

ustalany przez jej organizatora i powinien umożliwiać zapoznanie się z jednostką organizującą praktykę i zasadami jej funkcjonowania.

Dziekan Wydziału na pisemny i udokumentowany wniosek studenta może wyrazić zgodę na zaliczenie praktyki na podstawie wykonywanej przez niego pracy zawodowej, odbywania wolontariatu, udziału w badaniach naukowych bądź w obozie naukowym. Wymagane jest przy tym, aby te formy aktywności były zgodne tematycznie z programem praktyk oraz prowadziły do uzyskania wymaganych umiejętności praktycznych.

Na szczeblu Wydziału organizację praktyk koordynuje Pełnomocnik Dziekana ds. Praktyk Studenckich, który jest jednocześnie Wydziałowym Kierownikiem Praktyk. Odpowiada on za organizację praktyk, przygotowanie porozumień z jednostkami przyjmującymi studentów na praktyki oraz zaliczenie praktyk na podstawie zaświadczeń z zakładów pracy i raportów sporządzanych przez studentów. Pełnomocnik przedstawia Rektorowi i Dziekanowi coroczne sprawozdania z praktyk studenckich. Ze sprawozdania za rok akademicki 2012/2013 wynika, że na studiach stacjonarnych I stopnia obowiązkiem odbycia praktyk objętych było 125 osób. Z tej liczby 103 osoby odbyły praktyki a pozostałe otrzymało zgodę Dziekana na ich zaliczenie na podstawie pracy zawodowej, własnej działalności gospodarczej bądź odbytego stażu, a 18 osób otrzymało zaliczenie praktyki na podstawie praktyki odbytej w szkole średniej. Nie jest to rozwiązaniem zasadnym, gdyż nie powinno się przenosić osiągnięć z innego poziomu kształcenia. Należy przy tym wskazać, że w Uchwale Senatu PRz Nr 68/2012 z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie określenia warunków zwalniania studentów z obowiązku odbycia praktyki nie przewidziano możliwości zwolnienia z praktyki zawodowej na takiej podstawie. Na studiach niestacjonarnych obowiązkiem praktyki objętych było 101 osób. Z tego 50 odbyło praktyki, a pozostałe zostały zwolnione przez dziekana na podstawie pracy zawodowej, własnej działalności gospodarczej, odbytego stażu. 17 osób zwolniono z praktyki na podstawie praktyki odbytej w szkole średniej.

Podsumowując należy stwierdzić, że program i wymiaru praktyk studenckich na ocenianym kierunku studiów są właściwe z punktu widzenia realizacji celów i efektów kształcenia. Terminy realizacji praktyk zawodowych oraz dobór miejsc, w których się odbywają są zgodne celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Został stworzony odpowiedni system kontroli i zaliczania praktyk. Zastrzeżenia budzi jedynie zwalnianie z praktyki zawodowej na studiach w oparciu o praktykę odbytą w szkole średniej.

Podstawowe zasady organizacji studiów zostały określone w Regulaminie studiów Politechniki Rzeszowskiej. Określa on w szczególności strukturę organizacyjną roku akademickiego, obowiązki informacyjne jednostek organizacyjnych uczelni i pracowników prowadzących zajęcia związane prowadzeniem studiów, prawa i obowiązki studenta związane z indywidualizacją kształcenia, podejmowaniem studiów na innych kierunkach, kwestie związane z przeniesieniem na inną uczelnię i wznowieniem studiów. Regulacje w tym zakresie odpowiadają powszechnie stosowanym w krajowym szkolnictwie wyższym i zapewniają właściwą organizację studiów.

Zajęcia na studiach stacjonarnych odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 20.10 z różnym rozkładem czasowym dla poszczególnych lat studiów. Zajęcia realizowane są w ramach bloków obejmujących 2 godziny lekcyjne. Na studiach niestacjonarnych zajęcia organizowane są w ramach zjazdów sobotnio-niedzielnymi. W trakcie semestru organizowanych jest 13-16 zjazdów. Zajęcia w soboty i niedziele trwają od godziny 8.30 do godziny 18.35 z przerwami 5-minutowymi. Brakuje przerwy obiadowej. Zajęcia odbywają się w blokach obejmujących 3 godziny lekcyjne. W trakcie semestru organizowanych jest 12-13 zjazdów na studiach I stopnia oraz 10-13 zjazdów na studiach II stopnia.

Zajęcia wykładowe prowadzone są dla całych roczników, których liczebność na studiach stacjonarnych wynosi od 66 do 168 osób, a na studiach niestacjonarnych od 65 do 152 osób. Liczebność grup ćwiczeniowych na studiach stacjonarnych 20-32 osoby, a grup laboratoryjnych 10-15 osób. Na studiach niestacjonarnych grupy ćwiczeniowe liczą 27-30 osób, a laboratoryjne po kilkanaście osób. Grupy seminaryjne na ocenianym kierunku studiów w odniesieniu do części zajęć związanych z metodyką pisania prac dyplomowych liczą około 20 osób, natomiast do opieki promotorskiej powoływanych jest więcej pracowników i mają oni do 11 seminarzystów.

Wydział Zarządzania nie prowadzi kształcenia w ramach ZOD.

Oceniany kierunek studiów realizowany jest w ramach ogólnoakademickiego profilu kształcenia. W związku z tym nie wyodrębniono w jego ramach modułu praktycznego.

Organizacja zajęć na ocenianym kierunku studiów jest zasadniczo prawidłowa. Zastrzeżenia budzi jednak kilka rozwiązań organizacyjnych, jak podział tygodni na A i B, brak podawania na harmonogramach zajęć nazwisk osób je prowadzących, rozciągnięcie zajęć na studiach stacjonarnych od godziny 7.00 do 20.10, zbyt krótkie przerwy pomiędzy zajęciami na studiach niestacjonarnych.

Regulamin studiów stwarza studentom wybitnie uzdolnionym możliwość studiowania według indywidualnego planu studiów i programu kształcenia. O podjęcie studiów w tym trybie może ubiegać się student, który zaliczył, co najmniej dwa semestry na studiach pierwszego stopnia bądź jeden semestr na studiach drugiego stopnia. Zgodę na przyznanie indywidualnego planu studiów wydaje dziekan kierując się średnią ocen z dotychczasowych studiów, postępami w nauce, zainteresowaniami, zdolnościami i dotychczasowymi osiągnięciami studenta. Dziekan wyznacza opiekuna studenta z grona nauczycieli akademickich posiadających stopień doktora habilitowanego bądź tytuł profesora. Opiekun w porozumieniu ze studentem przygotowuje indywidualny program studiów, który musi zapewniać realizację efektów kształcenia przewidzianych dla danego kierunku studiów. Zmiana programu kształcenia nie może być większa niż 30 proc. punktów ECTS. Opiekuna indywidualnych studiów oraz program kształcenia zatwierdza Rada Wydziału. Obecnie na ocenianym kierunku studiów z indywidualnego programu kształcenia nie korzysta żaden student.

Studenci niepełnosprawni mogą ubiegać się o przyznanie indywidualnej organizacji studiów. Ten tryb studiów pozwala na zmiany terminów i zasad zaliczania modułów (przedmiotów). Indywidualną organizację studiów ustala Dziekan. Na ocenianym kierunku studiów z indywidualnej ich organizacji nie korzysta w ciągu roku około 25 studentów.

Na tej podstawie można stwierdzić, że Uczelnia zapewnia możliwość wybitnie uzdolnionym studentom korzystanie z indywidualnego planu studiów a osobom niepełnosprawnym z indywidualnej ich organizacji.

Indywidualizacja procesu kształcenia jest także możliwa dzięki udziałowi studentów w wymianie międzynarodowej w ramach programów Erasmus. Dzięki systemowi ECTS studenci mogą odbywać studia na uczelniach zagranicznych, wprowadzony program studiów, również stwarza im taką możliwość.

W opinii studentów poszczególne formy kształcenia umożliwiają osiągnięcie określonych efektów kształcenia. Dobór treści przedmiotu, sposób przekazania w trakcie trwania danego kursu, zdaniem studentów, jest właściwy.

Zgodnie z obowiązującym w Uczelni Regulaminem studiów studenci mogą się ubiegać o podjęcie studiów według indywidualnego planu studiów i programu kształcenia po zaliczeniu, co najmniej dwóch semestrów na studiach pierwszego stopnia lub po zaliczeniu co najmniej jednego semestru na studiach drugiego stopnia. Decyzję o indywidualizacji procesu kształcenia wydaje Dziekan, biorąc pod uwagę średnią ocen z dotychczasowego toku studiów,

postępy w nauce, zainteresowania, zdolności i dotychczasowe osiągnięcia. Wyznaczony przez Dziekana nauczyciel akademicki w porozumieniu ze studentem przygotowuje indywidualny program studiów, który będzie pozwalał na osiągnięcie efektów kształcenia programu kształcenia na kierunku. Studenci mogą realizować indywidualny program kształcenia lub wyznaczone moduły kształcenia na innym wydziale lub innej uczelni za zgodą właściwych dziekanów. Opiekuna ds. studiów indywidualnych oraz program studiów zatwierdza Rada Wydziału.

Inną formą indywidualizacji studiów jest przyznawanie przez Dziekana, na wniosek studenta, indywidualnej organizacji studiów, która umożliwia zmianę terminów i zasad zaliczania poszczególnych modułów kształcenia. Ta forma indywidualizacji procesu kształcenia skierowana jest w szczególności do studentów będących osobami niepełnosprawnymi. Ponadto w trakcie nauki studenci niepełnosprawni mogą liczyć na pomoc ze strony nauczycieli akademickich, którzy w sposób indywidualny mogą dostosowywać formę egzaminu, zaliczenia do formy niepełnosprawności (np. osoba niedosłyszająca zamiast egzaminu ustnego może przystąpić do egzaminu pisemnego, zaś osoba mająca problemy z pisaniem może przystąpić do egzaminu ustnego).

Studenci na Spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA potwierdzili, iż posiadają wiedzę na temat możliwości indywidualizacji procesu kształcenia, form i zasad jego przyznania.

3.2)

Ocena spójności zakładanych efektów kształcenia, treści programowych oraz form i metod dydaktycznych jest utrudniona ze względu na wskazany już powyżej brak pewnych elementów w sylabusach modułów (przedmiotów). W części sylabusów podano jedynie formy zajęć, a nie określono (mimo ujęcia w nich takiej rubryki) metod dydaktycznych prowadzących do osiągnięcia danego efektu kształcenia. Powoduje to pewne zakłócenie spójności całego systemu składającego się z efektów kierunkowych, ich odniesienia w macierzy efektów kształcenia do poszczególnych przedmiotów, treści programowych podanych w sylabusach oraz informacji na temat sposobu wystawiania oceny podsumowującej.

Kierunek *finanse i rachunkowość* nie był dotychczas oceniany przez Polską Komisję Akredytacyjną.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Czas trwania kształcenia, treści kształcenia, formy zajęć dydaktycznych i metod kształcenia pozwalają na osiągnięcie efektów kształcenia określonych dla poszczególnych przedmiotów(modułów), w tym modułu przedmiotów do wyboru. Sekwencja przedmiotów ujętych w planie studiów jest prawidłowa. Praktyki zawodowe zostały prawidłowo włączone do programu kształcenia a ich organizacja jest właściwa. Uczelnia opracowała kalkulację nakładu i czasu pracy niezbędnych dla realizacji założonych efektów kształcenia. System punktacji ECTS jest zgodny z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania w tym zakresie.

3.2) Ocena spójności zakładanych efektów kształcenia, treści programowych oraz form i metod dydaktycznych jest utrudniona ze względu na brak w sylabusach modułów (przedmiotów) odniesienia efektów szczegółowych do kierunkowych oraz braki w wielu z nich podania metod dydaktycznych, ale prowadzi do pozytywnego wniosku.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Struktura kwalifikacji 61 osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów wskazuje na wykorzystanie szerokiego spektrum kadry: z dziedziny nauk ekonomicznych (31), dziedziny nauk prawnych (3), nauk matematycznych (3) oraz psychologii (1) i informatyki (1). Wszyscy zatrudnieni nauczyciele prowadzą zajęcia zgodnie ze swoimi kwalifikacjami, co umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia na szeroko obszarowym kierunku *finanse i rachunkowość*.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy.

4.2)

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *finanse i rachunkowość*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. z 2014 r., poz. 131), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego stopnia na kierunku *finanse i rachunkowość* w Politechnice Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza na Wydziale Zarządzania, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572, z późn. zm.). W Uczelni wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w czerwcu 2013 r.

Zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, a także są zatrudnione w Uczelni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Analiza tej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 14 ust. 1 rozporządzenia wymienionego powyżej są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów Uczelnia wskazała 12 osób, z tego 4 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego, oraz 8 osób ze stopniem naukowym doktora.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie wyżej wymienione osoby przeprowadzą osobiście na kierunku *finanse i rachunkowość*, co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia.

W minimum kadrowym są reprezentanci jednego obszaru wiedzy, to jest obszarowi nauk społecznych odpowiadających obszarowi kształcenia, do którego przyporządkowano oceniany kierunek studiów.

Efekty kształcenia na oceniany kierunek zostały zdefiniowane w obszarze nauk społecznych ze wskazaniem dziedziny nauki ekonomiczne i dyscypliną wiodącą finanse. Wszystkie osoby zaliczone do minimum kadrowym są reprezentantami obszaru wiedzy, odpowiadającego obszarowi kształcenia, do którego przyporządkowano oceniany kierunek studiów oraz są reprezentantami dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Do minimum kadrowego kierunku *finanse i rachunkowość* dla studiów I stopnia zaliczono 12 osób, w tym 4 osoby z tytułem naukowym profesora lub ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 8 osób ze stopniem naukowym doktora, co oznacza, że spełnione są wymagania dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów.

Skład minimum kadrowego na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzonego na Wydziale Zarządzania w perspektywie długookresowej jest w miarę stabilny, bowiem 3 osoby wskazane do minimum kadrowego zatrudnione zostały na czas nieokreślony, zaś pozostałych 9 osób – na czas określony, tj. do 12.04.2014 r. – 1 osoba, do 31.08.2014 r. – 1 osoba, do 30.09.2014 r. – 2 osoby, do 30.04.2016 r. – 1 osoba, do 31.03.2017 r. – 1 osoba, do 31.12.2018 r. – 1 osoba, do 30.04.2020 r. – 1 osoba, oraz do 30.09.2020 r. – 1 osoba.

Dla 11 wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy, zaś dla 1 osoby – dodatkowym miejscem pracy. Na podstawie mianowania w Uczelni zatrudnionych jest 7 nauczycieli akademickich, zaś na podstawie umowy o pracę – 5 osób.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *finanse i rachunkowość*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1: 61 (12:735), co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia.

Obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów jest prawidłowa zgodna z kwalifikacjami osób prowadzących te zajęcia. Część nauczycieli posiada dodatkowo przygotowanie praktyczne w szczególności z obszaru zastosowań informatycznych, co podnosi walory ocenianej kadry.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych jest pozytywna. Wszystkie wizytowane zajęcia odbyły się zgodnie z harmonogramem. Na zajęciach typu ćwiczeniowego za mało było jednak form aktywizujących studentów. Zajęcia wykładowe zgodna z sylabusem. Zajęcia prowadzone były w sposób merytorycznie i metodycznie prowadzony. (patrz załącznik 6).

4.3)

Punktem wyjścia w prowadzonej polityce kadrowej na Wydziale Zarządzania są wymagania minimum kadrowego do prowadzenia kierunków studiów. Nauczyciele akademicy zaliczani do minimum kadrowego posiadają dorobek naukowy w zakresie oferowanych kierunków i w obszarach nauki związanych z tymi kierunkami studiów.

Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia.

Celem polityki kadrowej Wydziału Zarządzania jest systematyczne podnoszenie poziomu prac naukowo-badawczych i jakości procesu dydaktycznego. Przyjęto główne kierunki działań strategicznych, które obejmują:

- rozwój kadry naukowo-dydaktycznej poprzez wspieranie działań mających na celu uzyskiwanie stopni i tytułów naukowych; aktywny udział w konferencjach, seminariach oraz w wymianie naukowej;
- rozwijanie współpracy krajowej i międzynarodowej z ośrodkami naukowymi, szkołami średnimi, przedsiębiorstwami, administracją publiczną, oraz organizacjami pozarządowymi poprzez realizację wspólnych prac badawczych i dydaktycznych oraz uczestnictwo w rozwiązywaniu problemów społecznych, gospodarczych i ekologicznych.

W analizowanym okresie 20 pracowników Wydziału uzyskało stopień naukowy doktora. Nastąpił również przyrost stopni naukowych doktora habilitowanego (2 osoby) i tytułów naukowych profesora (2 osoby), co niewątpliwie wzmocniło kadre Wydziału. Przyjęte długookresowe działania umożliwiły całkowite spełnienie wymogów minimum kadrowego w grupie pracowników samodzielnych (profesorów lub doktorów habilitowanych) na ocenianych kierunkach studiów.

Procedury związane z zatrudnianiem pracowników są prawidłowe i wynikają z realizowanej polityki kadrowej w Politechnice Rzeszowskiej opisanej w Załączniku do Raportu. Od dwóch lat Dziekan wprowadził obowiązkowe rozmowy z wszystkimi kandydatami do pracy w obecności komisji konkursowej.

Całościowa ocena pracy pracowników dydaktyczno-naukowych zatrudnionych na Wydziale była przeprowadzana do 2012 r. okresowo, (co 4 lata). Szczegółowy tryb przeprowadzania i kryteria oceny są zawarte w Statucie Politechniki Rzeszowskiej z 2006 r. Zgodnie ze Statutem ocenę przeprowadza Komisja ds. Oceny Nauczycieli Akademickich powołana przez Radę Wydziału na wniosek Dziekana. Przewodniczącym komisji jest Dziekan lub wybrany przez Radę Wydziału nauczyciel akademicki posiadający tytuł naukowy profesora. Ocena obejmuje trzy obszary: działalność dydaktyczną, naukową i organizacyjną. Podstawą oceny nauczyciela akademickiego jest wykaz osiągnięć opracowany przez ocenianego (według obowiązującego na Uczelni formularza), pisemna opinia bezpośredniego przełożonego, wynik ankiety studenckiej i rozmowa komisji z ocenianym. Komisja przedstawia na piśmie wynik końcowy oceny ocenianemu, (któremu przysługuje prawo odwołania) i bezpośredniemu przełożonemu ocenianego. Kryteria oceny oraz tryb jej dokonywania określa załącznik nr 5 do Statutu Politechniki Rzeszowskiej.

Należy stwierdzić, że istotnym elementem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest prowadzenie właściwej polityki kadrowej, w tym właściwy dobór nauczycieli akademickich prowadzących kształcenie na ocenianym kierunku studiów.

Dbając o rozwój naukowy pracowników Dziekan przeznacza środki na stypendia doktorskie i naukowe, a także na udział w konferencjach i warsztatach o charakterze dydaktycznym. Biorąc pod uwagę dużą aktywność studentów Wydziału Zarządzania w ciągu roku akademickiego Dziekan dofinansowuje udział studentów w konferencjach organizowanych przez inne ośrodki naukowe.

Działalność Wydziału Zarządzania w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych jest finansowana w formie środków budżetowych. W związku z dużą aktywnością publikacyjną pracowników naukowo-dydaktycznych nastąpił znaczący wzrost wysokości dotacji. W 2010 r. Wydział Zarządzania otrzymał dotację podmiotową w wysokości

65 320 zł, w 2011 r. w wysokości 215 242 zł, natomiast w 2012 r. wynosiła 212 730 zł a w 2013 r. 368 430 zł, co oznacza kilku krotny wzrost dotacji na ten cel.

Systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, w tym zapewnienie warunków do rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych (urlopy naukowe, stypendia, staże, wyjazdy konferencyjne) należy ocenić pozytywnie.

Na spotkaniu z kadra akademicką przewodniczący Zespołu przedstawił cele wizytacji oraz kryteria oceny programowej stosowanej przez Polską Komisję Akredytacyjną. Dyskusja toczyła się wokół perspektyw rozwojowych kierunku *finanse i rachunkowość*. Wskazywano cechy opisujące tożsamość kierunku. Identyfikowano podstawowe jego zagrożenia. Kadra podkreślała również silne strony tego kierunku. Uznano, że komercjalizacja badań, umiędzynarodowienie kierunku oraz rozwój naukowy pracowników stanowią kluczowe problemy warunkujące dalszy jego rozwój.

Kierunek *finanse i rachunkowość* nie był dotychczas oceniany przez Polską Komisję Akredytacyjną.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: *w pełni*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba nauczycieli akademickich i ich struktura kwalifikacyjna umożliwia realizację efektów kształcenia. Kadra reprezentuje na ogół dziedzinę nauk ekonomicznych: finanse, ekonomię, nauki o zarządzaniu, a ponadto dyscyplinę z dziedziny nauk prawnych - prawo, co znajduje uzasadnienie w programie studiów.

4.2) Dorobek naukowy kadry tworzącej minimum kadrowe związany jest z dyscypliną finanse, ekonomia i nauki o zarządzaniu, co odpowiada zakładanym efektom kształcenia. Osoby tworzące minimum kadrowe, to 4 samodzielnych pracowników nauki i 8 adiunktów.

4.3) Polityka kadrowa umożliwia podnoszenie kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich. Procedury związane z zatrudnianiem pracowników są prawidłowe i wynikają z realizowanej polityki kadrowej w Politechnice Rzeszowskiej. Systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, w tym zapewnienie warunków do rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych (urlopy naukowe, stypendia, staże, wyjazdy konferencyjne) należy ocenić pozytywnie.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Wydział Zarządzania w ramach obiektów Politechniki Rzeszowskiej posiada do dyspozycji pomieszczenia dydaktyczne i naukowo-badawcze o łącznej powierzchni około 10 000 m². Zlokalizowane są w budynkach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, skupionych wokół miasteczka akademickiego i obejmują dwa nowoczesne obiekty oznaczone symbolami S i P wyposażone w dodatkową infrastrukturę na bardzo wysokim poziomie estetycznym i praktycznym (np. bezprzewodowy dostęp do Internetu) oraz budynki L, H, J. Ponadto zajęcia prowadzone są również w nowopowstałym Regionalnym Centrum Dydaktyczno-Konferencyjnym i Biblioteczno-Administracyjnym – budynek V.

Salie wykładowe zlokalizowane są w: Zespole Sal Wykładowych (budynek S), Kompleksie Sal Dydaktycznych (budynek P) oraz w budynkach oznaczonych symbolem L szczegółowo zostały opisane w Raporcie Samooceny:

Zespół Oceniający dokonał wizytacji infrastruktury Uczelni. Sale, w których odbywają się zajęcia są w opinii studentów właściwie wyposażone i umożliwiają odpowiednią realizację programu kształcenia. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, studenci ocenianego kierunku podkreślili że są zadowoleni z infrastruktury dydaktycznej Uczelni, zwłaszcza z usytuowania większości obiektów w obrębie kampusu Uczelni. W toku kształcenia studenci mają zapewniony dostęp do aparatury i sprzętu, który w zupełności umożliwia osiągnięcie efektów kształcenia. W opinii studentów, czytelnia i biblioteka główna są bardzo dobrze wyposażone i umożliwiają wypożyczenie lub wykorzystanie wszystkich książek zalecanych przez prowadzących zajęcia. Jednak studenci studiów niestacjonarnych zwrócili uwagę na czas otwarcia biblioteki, która w weekendy czynna jest tylko w soboty w godzinach 9:00-14:00. W opinii studentów nie są to wystarczające godziny do swobodnego korzystania z zasobów bibliotecznych. Zaleca się przedłużenie godzin otwarcia biblioteki w soboty oraz niedziele w celu dopasowania ich do potrzeb licznej grupy studentów niestacjonarnych.

Uczelnia stwarza studentom możliwość swobodnego wyboru miejsca odbywania praktyki, w celu rozwijania swoich zainteresowań, przygotowania się do późniejszej pracy zawodowej. Jak wynika z przedstawionego sprawozdania z realizacji praktyk w roku 2012/2013 największą popularnością, wśród studentów kierunku *finanse i rachunkowość*, cieszyły się biura rachunkowe, banki, urzędy skarbowe, urzędy organów administracji rządowej i samorządowej, sądy oraz prywatne przedsiębiorstwa handlowe.

Celem praktyk studenckich było poznanie specyfiki pracy na różnych stanowiskach integracja wiedzy teoretycznej z praktyką. Podczas praktyk studenci zdobywają wiedzę dotyczącą organizacji i funkcjonowania poszczególnych działów lub komórek przedsiębiorstw, urzędów, banków lub instytucji, w których odbywała się praktyka oraz zapoznawaną się z podstawami prawnymi ich funkcjonowania. Ponadto uczestniczą w wykonywaniu codziennych obowiązków w sekretariatach, działach kadr, działach marketingu, w przypadku urzędów gmin – w działach podatkowych, a w przypadku banków – w działach kredytowych.

W opinii studentów miejsca odbywania praktyk umożliwią zdobycie praktycznych umiejętności związanych z programem studiów. Studenci oceniają pozytywnie swobodę wyboru instytucji oraz wsparcie ze strony Uczelni w czasie przygotowania do podjęcia praktyki.

Do potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowano budynki dydaktyczne i obiekty socjalne na osiedlu akademickim. Wykonano podjazdy, w części budynków zainstalowano windy oraz automatyczne drzwi. W domach studenckich są zarezerwowane miejsca dla osób niepełnosprawnych. Jednak należy zwrócić uwagę, iż nie wszystkie budynki Politechniki Rzeszowskiej są w pełni dostosowane do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami ruchowymi.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: *w pełni*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych. Biblioteka Uczelni całkowicie pokrywa zapotrzebowania

literaturowe studentów, a jej infrastruktura – czytelnie, wolny dostęp do książek sprzyjają pracy naukowej. Zaleca się przedłużenie godzin otwarcia biblioteki w soboty oraz niedziele w celu dopasowania ich do potrzeb licznej grupy studentów niestacjonarnych.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej poddał się ministerialnej ocenie parametrycznej, w której otrzymał **kategorię B** (lista z dnia 30.09.2013 r.).

Wydział Zarządzania jest wydawcą dwóch czasopism naukowych: *Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej, Ekonomia i Nauki Humanistyczne* (ISSN 1234-3684) oraz *Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej. Zarządzanie i Marketing* (ISSN 1234-3706), które w ocenie parametrycznej z 2013 roku otrzymały **8 punktów** (w 2011-2012 po 7 punktów).

Z ocenianym kierunkiem studiów związane są badania naukowe prowadzone głównie w Zakładzie Finansów i Bankowości. W Zakładzie tym zatrudniona jest zdecydowana większość pracowników prowadzących zajęcia na kierunku *Finanse i rachunkowość*. W okresie objętym oceną aktywność naukowa pracowników Zakładu Finansów i Bankowości koncentrowała się na działalności statutowej. Efektem podejmowanych działań są liczne publikacje, udział w badaniach i wielu konferencjach naukowych, oraz zdobyte stopnie i tytuły naukowe.

W ramach działalności statutowej w Zakładzie Finansów i Bankowości zrealizowano trzy główne tematy badawcze

1. Wpływ procesu doskonalenia instrumentarium finansowego globalnego rynku na funkcjonowanie poszczególnych sfer i jednostek gospodarki narodowej w Polsce.
2. Wpływ uwarunkowań ekonomiczno-finansowych na procesy funkcjonowania i rozwoju wybranych podmiotów, rynków i sfer ekonomiki krajowej.
3. Wpływ zmian rynkowych na efektywność działalności przedsiębiorstw, funkcjonujących w różnych sferach gospodarki narodowej (bankowość, ubezpieczenia, przemysł, handel i usługi) w zakresie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym (w trakcie realizacji).

W ramach pierwszego tematu członkowie zespołu badawczego opublikowali 36 artykułów w czasopismach naukowych, 20 rozdziałów w monografiach oraz byli autorami 1 monografii. Realizacja tematu drugiego zaowocowała opublikowaniem 49 artykułów w czasopismach naukowych oraz 5 rozdziałów w monografiach. Realizacja trzeciego tematu badawczego rozpoczęła się w 2013 r., do chwili obecnej zespół badawczy opublikował 29 artykułów w czasopismach naukowych oraz 22 rozdziały w monografiach.

Pełny wykaz projektów badawczych, opublikowanych monografii i artykułów został przygotowany do wglądu dla Zespołu Oceniającego PKA podczas wizytacji.

Studenci Wydziału Zarządzania, w tym kierunku *finanse i rachunkowość* mogą uczestniczyć w pracach dziesięciu Studenckich Kół Naukowych:

- 1) Koło Naukowe Innowacyjnej Przedsiębiorczości, EKOzarządzania i Jakości Życia-EKOBIZNES,
- 2) Koło Naukowe Komunikacji Marketingowej,
- 3) Koło Naukowe Rozwoju Osobistego „GrowRes”,
- 4) Koło Naukowe Rachunkowości „ASSETS”,

- 5) Koło Naukowe Ubezpieczeń,
- 6) Koło Naukowo-Badawcze Turystyki „Tuptuś”,
- 7) Koło Naukowe Logistyków,
- 8) Koło Naukowe Controllingu i Rachunkowości Zarządczej,
- 9) Koło Naukowe „Eurointegracja”,
- 10) Studenckie Koło Naukowe Młodych Ekonomistów.

Członkowie Kół Naukowych mają zapewnioną opiekę merytoryczną ze strony pracownika naukowego będącego opiekunem Koła. Działalność w studenckim ruchu naukowym daje studentom możliwość pogłębiania wiedzy w zakresie wykraczającym poza program studiów. Aktywność w Kołach naukowych jest realizowana poprzez opracowywanie tematów badawczych według indywidualnych zainteresowań studentów, organizowanie seminariów i konferencji oraz prelekcji branżowych, przygotowywanie publikacji naukowych. Większość działań studentów działających w Kołach Naukowych ma charakter lokalny, ale niektóre aktywności mają charakter ogólnopolski, a także międzynarodowy. Uczelnia udziela wsparcia finansowego na inicjatywy podejmowane przez Koła Naukowe na zasadzie doraźnego dofinansowania organizowanych przedsięwzięć. Studenci podkreślali, duże wsparcie merytoryczne ze strony pracowników naukowych. W opinii studentów istotnym atutem działalności w kołach jest możliwość publikowania referatów oraz udział w konferencjach naukowych.

Członkowie Kół Naukowych mają zapewniony dostęp do infrastruktury dydaktycznej, a także nowoczesnych laboratoriów i pracowni naukowych. Uczelnia zapewnia pełen dostęp do nowoczesnego sprzętu i aparatury, co umożliwia studentom zdobywanie dodatkowych umiejętności nie wynikających bezpośrednio z programu studiów.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: *w pełni*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Wydział stwarza pracownikom i studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych. Wizytowana jednostka, z uwagi na prowadzenie studiów I stopnia nie ma obowiązku prowadzenia badań naukowych, ale uczestnicząc w badaniach naukowych przyczyniła się do osiągnięcia przez Wydział w ocenie parametrycznej kategorii B. Ocena w pełni jest pozytywną rekomendacją dla kierunku *finanse i rachunkowość* w przypadku ubiegania się o uprawnienia do kształcenia na studiach II stopnia.

Wsparcie Uczelni w działalność Kół Naukowych należy ocenić pozytywnie. Studenci mają zapewnioną opiekę merytoryczną oraz dostęp do bazy dydaktycznej oraz infrastruktury naukowej.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Rekrutacja kandydatów na studia prowadzona jest w oparciu o warunki i tryb przyjęć określone w Uchwałach Senatu. Kandydaci na obecny pierwszy rok studiów byli przyjmowani w oparciu o Uchwałę Nr 21/2012 Senatu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukaszczyka z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalenia warunków i trybu rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów pierwszego i drugiego stopnia w roku akademickim 2013/2014. Postępowanie rekrutacyjne prowadzą i decyzje o przyjęciu na studia podejmują Wydziałowe Komisje Rekrutacyjne. Organem odwoławczym od ich decyzji jest

Uczelniana Komisja Rekrutacyjna. Podstawą odwołania może być jedynie wskazanie naruszenia warunków i trybu rekrutacji na studia obowiązujących w uczelni.

Przyjęcia kandydatów na studia odbywają się w ramach planowanej liczby miejsc. Na rok akademicki 2013/2014 na kierunek *finanse i rachunkowość* ustalono dla studiów stacjonarnych limit miejsc w wysokości 180 osób na studiach stacjonarnych i 150 na studiach niestacjonarnych. W wyniku rekrutacji limit na studiach stacjonarnych został wypełniony, natomiast na studiach niestacjonarnych przyjętych zostało 130 kandydatów. Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna ustala minimalną liczbę punktów dla danego kierunku uprawniającą do przyjęcia na studia. W przypadku niedostatecznej liczby kandydatów decyzję o uruchomieniu studiów podejmuje Uczelniana Komisja Rekrutacyjna. Osoby nie będące obywatelami polskimi przyjmowane są na studia na zasadach określonych w Ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Wymagane jest od nich posiadanie świadectwa ukończenia szkoły średniej równorzędnego polskiemu świadectwu dojrzałości. Od kandydatów na studia pierwszego stopnia wymagane jest świadectwo dojrzałości. Przyjęcie na studia następuje na podstawie wyników konkursowego postępowania kwalifikacyjnego. Liczba punktów ustalana jest według zasad określonych w załączniku do uchwały rekrutacyjnej i decyduje o kolejności na liście rankingowej kandydatów na studia. W pierwszej kolejności kwalifikowani są laureaci i finaliści olimpiad szczebla centralnego a następnie kandydaci z listy rankingowej sporządzanej na podstawie ocen uzyskanych z przedmiotów na egzaminie dojrzałości (maturze) z przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, matematyka oraz historia lub geografia, do wysokości limitu miejsc.

Warunki i tryb rekrutacji na studia stosowane w odniesieniu do kandydatów na oceniany kierunek studiów są zgodne z przepisami Ustawy z dnia 27.07.2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Stosowane zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Warunki i tryb rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Zasady ustalania wielkości rekrutacji uwzględniają związek liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.

Zasady rekrutacji na kierunek *finanse i rachunkowość* ustala corocznie podejmowana Uchwała Senatu Politechniki Rzeszowskiej. W roku akademickim 2013/2014 podstawę rekrutacji stanowiła Uchwała Nr 21/2012 Senatu Politechniki Rzeszowskiej z dnia 26 kwietnia 2012 r. określająca warunki i tryb rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów pierwszego i drugiego stopnia. Uczelnia posiada również regulacje prawne określające zasady rekrutacji laureatów i finalistów. Zasady kwalifikacji laureatów olimpiad przedmiotowych stopnia centralnego ustalone są raz na trzy lata i określa je Uchwała Nr 22/2012 Senatu Politechniki Rzeszowskiej z dnia 26 kwietnia 2012 r. Zasady przyjmowania finalistów innych konkursów, w tym finalistów Ogólnopolskiego Konkursu z Zakresu Rachunkowości, organizowanego przez Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej określa Uchwała Nr 38/2012 Senatu Politechniki Rzeszowskiej z dnia 21 czerwca 2012 r. Osoby nie będące obywatelami polskimi mogą podejmować i odbywać studia na zasadach określonych w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym.

Przyjęcie na dany kierunek studiów odbywa się w ramach planowanej liczby miejsc. Wyniki egzaminu maturalnego uzyskane z poszczególnych przedmiotów są przeliczane na punkty przez wagi ustalone odpowiednio dla poziomu podstawowego i poziomu rozszerzonego. W przypadku rekrutacji na kierunek *finanse i rachunkowość* brane są pod uwagę w postępowaniu rekrutacyjnym następujące przedmioty: język polski, język obcy nowożytny, matematyka, geografia lub historia. Suma punktów uzyskanych w postępowaniu kwalifikacyjnym decyduje o kolejności na liście rankingowej.

Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, nie zawierają regulacji dyskryminujących.

7.2)

Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów przewiduje równomiernie rozłożone wymagania egzaminacyjne. Studenci zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych zdają w ramach studiów z wybraną specjalnością taką samą liczbę egzaminów, która wznosi odpowiednio 21-22. W ramach specjalności Rachunkowość i podatki rozkład egzaminów pomiędzy semestry jest następujący: 4, 4, 4, 4, 5, 1. Natomiast w ramach specjalności Bankowość i rynki kapitałowe: 4, 4, 4, 3, 3, 3. Egzaminami objętych jest 12 przedmiotów podstawowych i kierunkowych oraz 9-10 przedmiotów specjalizacyjnych i specjalnościowych. Taka liczba, rozkład czasowy i przyporządkowanie do grup przedmiotów są prawidłowe i zorientowane na stymulowanie do systematycznego uczenia się.

Struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej na studiach stacjonarnych przedstawiała się następująco: niedostateczny 0,72 %, dostateczny 18,46 %, dostateczny plus 9,5 %, dobry 18,18 %, dobry plus 17,03 %, bardzo dobry 36,11 %. Taki rozkład ocen wskazuje na występowanie zjawiska ich zawyżania. W zasadzie nie ma ocen niedostatecznych, a oceny bardzo dobry stanowią ponad 1/3. Bardziej zbliżony do normalnego był rozkład ocen na studiach niestacjonarnych, gdyż procentowy ich udział w podanej poprzednio kolejności był następujący: 1,39; 26,79; 15,02; 22,48; 16,31; 18,0. Zwraca jednak uwagę znikoma liczba ocen niedostatecznych. Także na egzaminie dyplomowym oceny są zawyżane. Na studiach stacjonarnych w ogóle nie było ocen dostateczny i dostateczny plus, oceny dobry otrzymało 3,46 % zdających, oceny dobry plus 21,36 %, a aż 75,17 % oceny bardzo dobry. Natomiast na studiach niestacjonarnych ocen dostatecznych także nie było, oceny dostateczny plus stanowiły 0,23 %, oceny dobry 29,74 %, oceny dobry plus 51,52 % a oceny bardzo dobry 18,5 %.

Zasady oceniania osiągnięć studentów na kierunku *finanse i rachunkowość* określa każdy z prowadzących daną formę zajęciową. System oceniania jest przedstawiany na pierwszych zajęciach każdego z przedmiotów. Studenci mogą również zapoznać się z wymaganiami egzaminacyjnymi, skalą ocen i punktacją oraz podstawową literaturą w sylabusach przedmiotów, które dostępne są na platformie Wirtualna Uczelnia. W opinii studentów i system oceny osiągnięć jest przejrzysty i sprawiedliwy. Studenci mają prawo wglądu do prac, w przypadku wątpliwości, co do zasadności oceny prowadzący ma obowiązek uzasadnienia wystawionej oceny. W przypadku uzyskania oceny niedostatecznej studenci mają możliwość przystąpienia, do co najmniej jednego zaliczenia poprawkowego w czasie poprawkowej sesji egzaminacyjnej, ponadto studenci mają zapewnioną również możliwość przystąpienia do egzaminu komisyjnego. Zdaniem studentów prowadzący zajęcia dostosowują formę weryfikacji wiedzy do treści obejmujących dany przedmiot.

7.3)

Funkcjonujący na Politechnice Rzeszowskiej system akumulacji punktów ECTS odpowiada nakładom pracy studenta koniecznym do zaliczenia danego przedmiotu i jest równoznaczna z osiągnięciem efektów kształcenia określonych dla danego przedmiotu. Podczas prac związanych z wdrażaniem Krajowych Ram Kwalifikacji na Wydziale Zarządzania liczba punktów ECTS została wprost uzależniona od całkowitego czasu, jaki poświęca student na zrealizowanie programu nauczania z danego przedmiotu. System punktów ECTS umożliwia sprawną rejestrację studentów na kolejne semestry studiów oraz w efekcie na rozliczenie całego toku studiów. Akumulacja i transfer punktów ECTS zapewniają studentom możliwość zmiany lub kontynuację toku studiów na innym kierunku, a nawet na

innej uczelni. Ponadto studenci mogą odbywać studia na uczelniach zagranicznych. Wprowadzony system akumulacji punktów ECTS jest dla studentów zrozumiały i przejrzysty.

W latach 2009-2013 czterech studentów kierunku *finanse i rachunkowość* korzystało z programu wymian międzynarodowych *LLP Erasmus Programme – studia*. Jednostką uczelnianą zajmującą się koordynacją wymian studenckich jest Dział Międzynarodowej Współpracy Dydaktycznej i Naukowej. Zdaniem studentów Uczelnia zapewnia pełen dostęp do informacji o stypendiach, stażach, kursach, konferencjach i studiach zagranicznych. Studenci uczestniczący w programie wymian Erasmus podkreślali dużą pomoc ze strony Uczelni w organizacji wyjazdu, załatwianiu spraw organizacyjnych. Studenci mają świadomość, iż warunkiem uczestniczenia w programie Erasmus jest uznanie studiów odbytych za granicą przez macierzystą uczelnię, natomiast okres studiów zastępuje porównywalny okres na uczelni macierzystej na podstawie sporządzonego wcześniej porozumienia o programie zajęć dotyczącego treści programu studiów, jaki student zamierza odbyć za granicą. Dostęp do informacji o wymianach międzynarodowych należy ocenić pozytywnie.

W ramach współpracy pomiędzy uczelniami partnerskimi przedstawiciele studentów kierunku *finanse i rachunkowość* wraz z opiekunami biorą udział w międzynarodowych wyjazdach studyjnych oraz międzynarodowych seminariach, gdzie studenci prezentują swoje anglojęzyczne referaty.

Realizacja aktywności międzynarodowej w ramach *Teaching Staff Mobility (TSM)* programu *Erasmus* pracowników naukowo-dydaktycznych przyczynia się również do podniesienia jakości oferty dydaktycznej. Wydział dysponuje także umowami na odbywanie praktyk studenckich z zakresu finansów z firmami w pięciu krajach: Cyprze, Finlandii, Islandii, Portugalii oraz Wielkiej Brytanii. Odbycie praktyki w zagranicznej firmie jest niewątpliwie okazją dla studentów do budowania przyszłej przewagi konkurencyjnej na rynku pracy.

Od marca 2010 na Wydziale Zarządzania rozpoczęła się realizacja programu *International Classroom – Erasmus Challenge (ICEC)* będącego autorskim przedsięwzięciem odbywającym się w formie cyklicznych spotkań w dwóch niezależnych panelach, zatytułowanych „Wykłady Otwarte” i „Dni Otwarte”. W cyklu comiesięcznych wykładów otwartych dla studentów Politechniki Rzeszowej oraz studentów innych Uczelni program zachęca studentów do poszerzania wiedzy kierunkowej, umiejętności językowych jak również do dzielenia się własnymi doświadczeniami związanymi z pobytem w Polsce oraz za granicą. Ponadto program przyczynia się do popularyzowania studenckiej i pracowniczej wymiany międzynarodowej.

Studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA przedstawili pozytywne opinie dotyczące wymian międzynarodowych, udziału w seminariach międzynarodowych oraz inicjatyw podejmowanych przez Uczelnię w upowszechnianiu wśród studentów informacji z tym związanych.

7.4)

Wszyscy pracownicy Wydziału Zarządzania mają obowiązek prowadzenia i aktualizowania swoich stron domowych, na których umieszczane są informacje dotyczące spraw bieżących związanych z dydaktyką. Na stronach domowych pracowników studenci mogą znaleźć materiały, które potrzebne są w trakcie procesu kształcenia, zakres materiału, jaki obowiązuje na zaliczeniach, egzaminach, rozkłady zajęć pracowników godziny, w jakich przebywają na uczelni i są dostępni dla studentów. Za pomocą stron domowych mogą być

przekazywane także w szybki sposób wyniki zaliczeń, egzaminów oraz wszelkie inne informacje, które prowadzący ma do przekazania danej grupie studentów.

W trakcie studiów studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mogą uczęszczać na konsultacje do wszystkich pracowników Wydziału Zarządzania. Nauczyciele dostępni są w ramach konsultacji dwa razy w tygodniu, łącznie w wymiarze czterech godzin dydaktycznych. Ponadto pracownicy naukowcy umożliwią studentom również kontakt drogą elektroniczną. Studenci wyrażali pozytywne opinie dotyczące dostępności pracowników naukowych w czasie konsultacji oraz możliwości kontaktu drogą mailową.

Studenci ocenili przydatność zalecanych oraz dostępnych materiałów dydaktycznych jako zadowalającą. Stwierdzili, że jest to wystarczające, aby uzyskać wymagany poziom oraz osiągnąć założone efekty kształcenia.

Narzędziem motywującym studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia jest przyznawanie, zgodnie z obowiązującym Regulamin przyznawania pomocy materialnej dla studentów Politechniki Rzeszowskiej, stypendium Rektora dla osób znajdujących się w gronie 10% najlepszych studentów danego kierunku. Stypendium Rektora może otrzymać student, który uzyskał za rok studiów średnią ocen nie niższą niż 4.0 lub posiada osiągnięcia naukowe (praca w kole naukowym, udział w projektach badawczych, autorstwo lub współautorstwo patentu, publikacje, wystąpienia na konferencjach, udział w konkursach i festiwalach), artystyczne (wybitne dzieła artystyczne plastyczne, muzyczne, teatralne, fotograficzne, inne sukcesy artystyczne) lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym (udział w igrzyskach olimpijskich lub paraolimpijskich, w mistrzostwach świata Europy, uniwersjadach, akademickich mistrzostwach świata Europy i inne). Załącznik numer 7 do Regulaminu precyzuje kryteria oceny merytorycznej wniosków, określając katalog uznawanych osiągnięć oraz sposób ich oceny i punktacji. O przyznaniu stypendium może ubiegać się zarówno student stacjonarnych, jak również niestacjonarnych nie wcześniej niż po zaliczeniu pierwszego roku studiów.

Zdaniem studentów stawka stypendium Rektora jest wysoka, co znacząco motywuje studentów do angażowania się w działalność Kół Naukowych lub rozwianie osiągnięć artystycznych lub sportowych. W opinii studentów kryteria i tryb przyznawania stypendium jest zrozumiałe.

Pomoc finansowa dla studentów Wydziału Zarządzania udzielana jest w oparciu o Regulamin przyznawania pomocy materialnej dla studentów Politechniki Rzeszowskiej wprowadzony Zarządzeniem Rektora Politechniki Rzeszowskiej Nr 42/2012 z dnia 24 września 2012 r., który przewiduje wszystkie formy pomocy materialnej określone w art. 173 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Zgodnie z informacją przekazaną przez przedstawicieli Samorządu Studenckiego, Regulamin został opracowany po konsultacjach i w uzgodnieniu z Samorządem Studenckim, co spełnia dyspozycję art. 186 ust. 1 Ustawy. Na wniosek Samorządu Studenckiego kompetencje w zakresie przyznawania pomocy materialnej zostały przekazane Wydziałowym Komisjom Socjalnym oraz Odwoławczej Komisji Socjalnej.

Uczelnia wspiera inicjatywy organizacji studenckich działających na Uczelni, a także Samorządu Studenckiego. Uczestniczący w spotkaniu studenci wyrazili pozytywne opinie dotyczące działalności studenckiego ruchu naukowego.

Samorząd Studencki organizuje szereg wydarzeń kulturalnych o różnorodnym charakterze i tematyce. Ponadto członkowie Samorządu Studenckiego współpracują także z samorządami studenckimi pozostałych uczelni w mieście. Samorząd deleguje również

studentów do organów kolegialnych na Wydziale Zarządzania oraz gremiów ogólnouczeniowych.

W Uczelni sprawnie funkcjonuje Dział Informacji, Karier i Promocji obejmujący swoim zasięgiem także studentów Wydziału Zarządzania, w tym kierunku *finanse i rachunkowość*. Główne zadania tej jednostki koncentrują się na pomocy studentom i absolwentom Politechniki Rzeszowskiej w łatwiejszym znalezieniu się na rynku pracy, co odbywa się poprzez pomoc studentom w nawiązywaniu i utrzymywaniu kontaktów z firmami, wyszukiwaniu ofert pracy i praktyk, organizowaniu Targów Pracy i Praktyk lub organizowaniu prezentacji firm na uczelni.

W czasie spotkania studenci wizytowanego kierunku przedstawiali pozytywne opinie dotyczące studiowania na Politechnice Rzeszowskiej. Studenci podkreślali przyjemną atmosferę panującą na Uczelni oraz dobry kontakt z prowadzącymi zajęcia. Studenci ocenili poziom nauczania jako wysoki, świadczy o tym także fakt, że większość studentów zadeklarowała chęć podjęcia studiów na II stopniu na kierunku Finanse i rachunkowość gdyby został utworzony. Studenci pozytywnie oceniali bazę dydaktyczną Uczelni, jednak studenci studiów niestacjonarnych podkreślili, że godziny otwarcia Biblioteki Głównej w czasie weekendów są zbyt krótkie i nie odpowiadają w pełni ich potrzebom. Studenci mają zapewnioną możliwość poszerzania wiedzy i zdobywania dodatkowych umiejętności przez zaangażowanie w działalność kół naukowych oraz Samorządu Studenckiego. Studenci zwrócili uwagę na to, że pierwsze zajęcia rozpoczynają się o godzinie 7, co ich zdaniem jest zbyt wczesne i utrudnia dojazd na zajęcia o tej porze. Ponadto studenci wyrazili swoje niezadowolenie z wprowadzonych od roku akademickiego 2013/2014 zmian w organizacji roku poprzez przesunięcie sesji poprawkowej semestru letniego z września na lipiec.

Z rozmowy ze studentami wynika, że są zadowoleni zarówno z opieki dydaktycznej, jak i materialnej. Samorząd Studencki pozostając w stałym kontakcie z władzami Uczelni stara się zminimalizować ilość skarg studentów, a także wprowadzać w życie wszelkie zasadne wnioski studentów.

Każdy rocznik ma przypisanego opiekuna roku, który czuwa nad poprawnością przebiegu procesu kształcenia i pomaga w rozwiązywaniu spraw zarówno dydaktycznych jak i organizacyjnych. Jest osobą do kontaktu w trakcie studiów w przypadkach problemowych i reprezentuje daną grupę studentów.

Ocena końcowa 7 - kryterium ogólnego: *w pełni*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Warunki i tryb rekrutacji są zgodne z przepisami ustawowymi a zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Zasady i procedury rekrutacji są przejrzyste, zapewniają właściwy dobór kandydatów na dany kierunek studiów.

7.2) Funkcjonujący w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się. Zapewnia on niezbędną przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są odpowiednio wystandaryzowane. W opinii studentów egzaminy dostosowane są do specyfiki studiów oraz pozwalają na rzetelną weryfikację założonych efektów kształcenia.

7.3) Dzięki współpracy międzynarodowej studenci mają możliwość studiowania okresowo na zagranicznych uczelniach, ale także w czasie studiów na Politechnice Rzeszowskiej mają możliwość uczęszczania na wykłady prowadzone przez zagranicznych wykładowców.

7.4) Uczelnia oferuje szeroki i odpowiedni zakres wsparcia naukowego, dydaktycznego i socjalnego, a poprzez swoje stara się zapewnić odpowiednie warunki studiowania.

Kryterium 8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

8.1).

W Politechnice Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza system zapewnienia jakości kształcenia został ustalony i zatwierdzony Uchwałą nr 17/2007 Senatu z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Politechnice Rzeszowskiej, zmieniony przez Senat w dniu 21 marca 2013 r. Uchwałą Nr 13/2013 w sprawie wprowadzenia Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości kształcenia w Politechnice Rzeszowskiej. Uchwała ta określiła cele i zakres działania uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia, a także jego organizację i metody weryfikacji jego funkcjonowania. Nadzór nad funkcjonowaniem systemu sprawuje Rektor za pośrednictwem Prorektor ds. kształcenia. Elementem struktury tego systemu są pełnomocnik rektora ds. zapewnienia jakości kształcenia oraz Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Na wydziałach Politechniki – elementami tego systemu są: pełnomocnik dziekana ds. zapewnienia jakości kształcenia oraz Wydziałowa Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Wykonując postanowienia tej Uchwały – Rektor określił zasady organizacji, wdrażania i rozwoju tego systemu w Zarządzeniu nr 13/2008 Rektora z dnia 30 kwietnia 2008 r., uaktualnionym w dniu 17 lipca 2013 r. - Zarządzenie Rektora Nr 35/2013 w sprawie trybu i zasad przeprowadzania ankietyzacji oraz hospitacji procesu dydaktycznego.

Na mocy Zarządzania Rektora Nr 17/2013 z dnia 23 kwietnia 2013 r. powołano pełnomocnika Rektora ds. zapewnienia jakości kształcenia oraz 13 osobową Uczelnianą Komisję ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia w Politechnice Rzeszowskiej. Na mocy Zarządzania Rektora Nr 23/2013 z dnia 23 maja 2013 r. powołano Biuro ds. Jakości kształcenia. Rektor w dniu 22 listopada 2013 r. wydał zarządzenie Nr 46/2013 w sprawie trybu i zasad przeprowadzania ankietyzacji i hospitacji zajęć dydaktycznych.

Oceniając stronę formalną funkcjonowania systemu zapewnienia jakości kształcenia należy stwierdzić, że został on ukonstytuowany w sposób prawidłowy. Organy kolegialne Politechniki i Wydziału podjęły stosowne uchwały, które wyznaczają podstawy funkcjonowania i rozwoju tego systemu.

Dokonując analizy merytorycznej systemu należy odwołać się do Załącznik do uchwały nr 13/2013 Senatu Politechniki Rzeszowskiej, z dnia 21 marca, 2013 r., który opisuje Uczelniany System Zapewniania Jakości Kształcenia w Politechnice Rzeszowskiej. Wyznacza ona podstawowe składniki systemu zarówno na poziomie całej Uczelni jak i jej wydziałów. System pokreślono poprzez wskazanie jego:

- struktury organizacyjnej,

- szczegółowych celów,
- podstawowych procedur wykorzystywanych przy ocenie jakości kształcenia,
- instrumentów stosowanych w toku oceny jakości kształcenia.

Ocena uczelnianego systemu zapewniania jakości kształcenia w Politechnice Rzeszowskiej wypada pozytywnie. Ustala on podstawowe aspekty systemu: aspekt funkcjonalny, czyli jego zadania, czynnościowy – procedury realizacji zadań, strukturalny – jednostki organizacyjne zajmujące się analizą, oceną i doskonaleniem jakości kształcenia oraz aspekt instrumentalny, wymieniając podstawowe metody wykorzystywane w celu budowy kultury jakości kształcenia.

Wykonując postanowienia wymienionej Uchwały Senatu Dziekan Wydziału Zarządzania powołał na okres kadencji Wydziałowego Pełnomocnika ds. Jakości Kształcenia, określając zakres zadań pozostających w jego kompetencjach.

Uchwałą Rady Wydziału nr 16/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. powołano 12 osobową Wydziałową Komisję ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Te dwie podstawowe jednostki prowadzące działania w obszarze analizy, oceny i doskonalenia jakości kształcenia funkcjonowały zgodnie z regułami określonymi w cytowanym wyżej Załączniku do uchwały nr 13/2013 Senatu Politechniki Rzeszowskiej, który opisuje uczelniany system zapewniania jakości kształcenia w Politechnice Rzeszowskiej.

Na Wydziale znajduje się dokumentacja potwierdzająca funkcjonowanie Wydziałowego Pełnomocnika ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałową Komisję ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń tych organów., także protokoły z posiedzeń Rady Wydziału, na których omawiana była problematyka jakości kształcenia, w tym m. in. wyniki przeprowadzanych hospitacji i ankietyzacji pracowników Wydziału Zarządzania prowadzonej wśród studentów i hospitacji zajęć dydaktycznych.

Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono również inne dokumenty związane z działaniami podejmowanymi przez Władze na rzecz doskonalenia jakości kształcenia. Były to sprawozdania ze spotkań ze starostami studiów niestacjonarnych, z pracownikami Wydziału, z kierownikami jednostek organizacyjnych. Wszystkie dotyczyły różnego rodzaju przedsięwzięć dotyczących rozwoju jakości kształcenia.

Wszystkie opisane powyżej przedsięwzięcia dobrze wpisują się w działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Tworzą przejrzystą strukturę umożliwiającą sprawne zarządzanie procesem kształcenia. Stanowią jednocześnie właściwą podstawę dla doskonalenia efektów kształcenia i programu studiów.

Oceniając podjęte przez Wydział Zarządzania działania mające na celu budowanie wysokiej jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* należy stwierdzić, że podejmowane są one systematycznie, cechuje je kompleksowość, dotyczą, bowiem zadań określonych w cytowanej wcześniej Załączniku do uchwały Senatu nr 13/2013. Ich rezultatem są przedsięwzięcia zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Oceniając skuteczność systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia, należy zauważyć, że przedstawione wyżej informacje i to zarówno te, które

wyznaczają formalne ramy dla funkcjonowania systemu jak i dokumenty potwierdzające, że jego realne działanie upoważniają do jego pozytywnej oceny.

Trzeba zauważyć i podkreślić systematyczność, ciągłość i kompleksowość działań o sformalizowanym charakterze dotyczących budowania kultury jakości kształcenia na Wydziale Zarządzania. Istotnym wyzwaniem dla władz tej podstawowej jednostki organizacyjnej Politechniki będzie uczynienie z dotąd wykorzystywanych metod systemowego narzędzie analizy i oceny jakości kształcenia, ale także doprowadzenie do sytuacji, w której podejmowane będą przedsięwzięcia mające na celu doskonalenia słabych stron programu kształcenia.

Przedstawiony i omówiony wyżej powyżej Załączniku do uchwały nr 13/2013 Senatu Politechniki stanowi odpowiednią podstawą dla procesu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia oraz uzyskiwanych przez studentów efektów kształcenia.

Przywołując opinie studentów w tym zakresie, można zauważyć że zakres, skala, formy oraz treści informacji, które są przekazywane studentom ocenić można jako satysfakcjonujące. Ich ocena stopnia upowszechniania informacji dotyczących procesu kształcenia oraz uzyskiwanych przez nich efektów kształcenia jest pozytywna.

8.2).

Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest zadowalający.

Podkreślić należy, że istotne problemy jakości kształcenia od początku formułowania koncepcji kształcenia były konsultowane z interesariuszami wewnętrznymi (studentami i pracownikami Wydziału).

Studenci jako interesariusze wewnętrzni mają zapewniony udział w gremiach decyzyjnych, tj. Radzie Wydziału i Senacie. I tam również wyrażają swoje opinie dotyczące zapewniania i rozwoju jakości kształcenia.

Udział interesariuszy zewnętrznych sprowadzał się do różnorodnych działań, co już wcześniej odnotowaliśmy, podejmowanych przez Władze Wydziału, które zmierzały do aktywizowanie podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego na rzecz podnoszenia jakości kształcenia. Koncentrowały się one wokół kluczowych interesariuszy Konwentu Uczelni oraz Rady Biznesu. Wszystkie te działania podporządkowano jeszcze pełniejszemu zacieśnieniu współpracy tej podstawowej jednostki organizacyjnej Politechniki Wydziału z otoczeniem zewnętrznym. Sądzić należy, że rozpoczęty już i rozwijający się proces doskonalenie jakości kształcenia, oparty na opiniach pracodawców, w nieodległej przyszłości, przyniesie interesujące rezultaty. Należy jednak podkreślić, że będzie to w istotnym stopniu uzależnione od konsekwencji działania władz Wydziału i dalszej determinacji w wykorzystaniu opinii interesariuszy w tworzenia kultury jakości kształcenia.

Studenci aktywnie włączali się w tworzeniu nowych programów kształcenia, w ramach procesu wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji. Potwierdza to zarówno relacja władz Wydziału jak i przedstawicieli samorządu.

Wszystkie plany studiów były i są opiniowane przez Samorząd Studencki. Przedstawiciele Samorządu Studenckiego wykazywali zainteresowanie jakością kształcenia jak i wpływem na nią. Studenci mają także swoich przedstawicieli w Senacie, komisjach senackich czy organach kolegialnych uczelni dotyczących jakości kształcenia, komisjach socjalnych. Studenci mają we wszystkich tych organach równy głos, co pozwala im mieć

duży wpływ na jakość kształcenia. Przedstawiciele Samorządu mogą swobodnie zabierać głos podczas obrad organów kolegialnych przedstawiać swoje opinie, proponować nowe rozwiązania.

Przedstawiciele Samorządu Studenckiego wiedzą o inicjatywach podejmowanych przez Parlament Studentów RP ponadto aktywnie uczestniczą w pracach i posiedzeniach Komisji Branżowej Parlamentu Studentów RP – Forum Uniwersytetów Polskich.

Reasumując można stwierdzić, że udział studentów w działaniach pro jakościowych ma nie tylko wymiar instytucjonalny i wynika z ich udziału w pracach organów kolegialnych Politechniki i Wydziału – Senacie, Radzie Wydziału, samorządzie Studenckim. Identyfikuje się świadomy wpływ studentów na jakość kształcenia, racjonalizację osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do obecnego poziomu wiedzy.

Zadaniem władz Wydziału powinno być rozwijanie tych działań, tak by jak najszersze kręgi studentów włączyć w przedsięwzięcia zmierzające do rozwoju kultury jakości kształcenia na Wydziale.

W poprzedniej ocenie jakości kształcenia nie sformułowano zastrzeżeń na temat wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	działalność naukowa	działalność między-narodowa	organizacja kształcenia
Wiedza	+	+	+	+	+/-	+
umiejętności	+	+	+	+	+/-	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+/-	+

- + - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) System Zapewnienia Jakości Kształcenia w Politechnice Rzeszowskiej jest sformalizowany. Posiada jednoznacznie określony aspekt funkcjonalny (zadania), czynnościowy (procedury), strukturalny (jednostki organizacyjne) oraz instrumentalny (metody realizacji zadań).

Wszystkie opisane w ramach oceny WSZJK przedsięwzięcia dobrze wpisują się w działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Tworzą przejrzystą strukturę umożliwiającą sprawne zarządzanie procesem kształcenia. Stanowią jednocześnie właściwą podstawę dla doskonalenia efektów kształcenia i programu studiów.

Oceniając podjęte przez Wydział Zarządzania działania mające na celu budowanie wysokiej jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* należy stwierdzić, że podejmowane są one systematycznie, cechuje je kompleksowość. Dotyczą zadań przypisanych tej jednostce do realizacji. Ich rezultatem są analizy i oceny efektów kształcenia zmierzające do doskonalenia programu kształcenia na tym kierunku studiów.

8.2) Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest zadowalający.

Oceniając stopień zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na jakość kształcenia można stwierdzić, że ma on nie tylko formalny charakter. Wynika z aktywnego udziału w organach kolegialnych Politechniki i Wydziału. Identyfikuje się świadomy wpływ studentów na jakość kształcenia, racjonalizację osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do obecnego poziomu wiedzy.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco (6)	w pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1. koncepcja rozwoju kierunku			X		
2. cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3. program studiów		X			
4. zasoby kadrowe		X			
5. infrastruktura dydaktyczna		X			
6. prowadzenie badań naukowych		X			
7. system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8. wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Ocena zgodności koncepcji kształcenia z misją i strategią Uczelni i Wydziału będzie mogła być ustalona wówczas, gdy Uczelnia przedstawi jednolity teksty Strategii Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej oraz Strategii Rozwoju Wydziału Zarządzania.

Władze Wydziału w odpowiedzi nie odniosły się do tego kryterium oceny. Dalej brak jest jednolitego tekstu Strategii Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej.

Wydział Zarządzania nie posiada swej strategii rozwoju. Podjęte przez władze Wydziału działania w tym zakresie stanowią, że Strategia Wydziału ma być przygotowana na dzień 14.10. 2014 roku.

Zaleca się przesłanie do 30.X.2014 roku dwóch Uchwał: pierwszej dotyczącej przyjęcia Strategii Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej, drugiej dotyczącej przyjęcia Strategia Wydziału Zarządzania.

Ocena końcowa 1 *kryterium ogólnego: znacząco* - taka pozostaje

Do minimum kadrowego kierunku *finanse i rachunkowość* dla studiów I stopnia zaliczono 12 osób, w tym 4 osoby z tytułem naukowym profesora lub ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 8 osób ze stopniem naukowym doktora, co oznacza, że spełnione są wymagania dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów.